

7. ОСНОВ ЗА РЕВИЗИЈУ

7.1. Предмет и циљ ревизије

Ревизија је планирана и проведена на основу *Закона о рачуноводству и ревизији Републике Српске, Кодекса етике и Међународних стандарда ревизије* који захтјевају да се ревизија планира и изврши на начин који омогућава да се у разумној мјери може утврдити да рачуноводствени извјештаји, који су предмет ревизије, не садрже погрешне, материјално значајне информације. Обзиром да се ревизија проводи на бази изабраног узорка, те да у рачуноводству Друштва постоје инхерентна ограничења, напомињемо да постоји могућност неоткривања материјално значајних грешака.

Предмет ревизије су финансијски извјештаји *Акционарског друштва „КОМУНАЛАЦ“ Бијељина* састављени на дан 31.12.2013. године.

Циљ ревизије је да се омогући ревизору да изрази мишљење о финансијским извјештајима који су предмет ревизије, тј. да ли ови извјештаји, у материјално значајном погледу објективно и истинито приказују финансијско и имовинско стање Друштва на дан 31.12.2013. године, те да ли су финансијски извјештаји сачињени у складу са Рачуноводственим стандардима Републике Српске и важећим прописима, као и резултате пословања, имајући при томе у виду и ограничења која произилазе из дефинисаних рјешења Закона о предузећима који се примјењује у извјештајном периоду.

7.2. Нормативна основа извјештавања

7.2.1. Основа за састављање и презентацију финансијских извјештаја

Друштво данас послује према одредбама *Закона о привредним друштвима* ("Службени гласник Републике Српске" бр. 127/08, 58/09 и 100/11). Финансијски извјештаји за 2013. годину састављани су на основу:

1. Закона о рачуноводству и ревизији Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" бр. 36/09 и 52/11),
2. Правилник о рачуноводству и рачуноводственим политикама,
3. Правилника о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог стања са стварним стањем ("Службени гласник Републике Српске" бр. 71/10),

Према Наредби Министра финансија о предаји финансијских извјештаја сачињених за обрачунски период од 1. јануара до 31. децембра 2013. године, финансијски извјештаји опште намјене који се предају Агенцији за посредничке, информатичке и финансијске услуге чини сет финансијских извјештаја који обухвата (тачка: 6.):

- Биланс стања – Извјештај о финансијском положају на крају периода / Извјештај о финансијском стању,
- Биланс успјеха – Извјештај о укупном резултату за период / Извјештај о финансијској успјешности,
- Биланс токова готовине – Извјештај о токовима готовине / Извјештај о новчаним токовима,
- Напомене уз финансијске извјештаје (у форми, на начин и са садржајем који су припремљени у складу са захтјевом релевантних рачуноводствених стандарда, дефинисаних Законом и другим прописима).

У поступку састављања и презентације финансијских извјештаја уважавана су дјелимична одступања која постоје између локалних рачуноводствених прописа и захтјева МРС и МСФИ, те недостатак амбијента за потпуну примјену стандардима захтјеваних рјешења, прије свега:

- Примјена МРС 32: *Финансијски инструменти: презентација* и МРС 39: *Финансијски инструменти: признавање и одмјеравање*, у дијелу који се односе на развијеност финансијског тржишта, стабилност и ликвидност у промету финансијским инструментима, расположивост тржишних информација и сл. а у вези са могућношћу утврђивања фер вриједности финансијских средстава и финансијских обавеза.

У Нотама – забиљешкама уз финансијски извјештај наведено је да су финансијски извјештаји Друштва састављени у складу са Међународним рачуноводственим стандардима.

7.2.2. Нормативна основа

Састављању финансијских извјештаја претходиле су припремне активности које произилазе из рачуноводствених прописа и стандарда, као што су попис, конфирмације салда и сл.

Финансијски извјештаји Друштва за 2013. годину представљају главни извор финансијских информација за њихове кориснике, прије свега за управу, оснивача и пословне партнере. Због тога је важна подлога, односно оквир по којима се врши прикупљање, обрада, евидентирање и презентовање финансијских информација у вези са обављеним трансакцијама и пословним догађајима у Друштву. Очекивање је да су презентирани рачуноводствени извјештаји у основи састављени у складу са рачуноводственим прописима Републике Српске. То су:

- *"Закон о рачуноводству и ревизији Републике Српске"* ("Службени гласник Републике Српске" број: 36/09 и 52/11),
- *„Закон о привредним друштвима“* ("Службени гласник Републике Српске" број: 127/08, 58/09 и 100/11),

- "Правилником о контном оквиру и садржини рачуна у контном оквиру за привредна друштва, задруге, друга правна лица и предузетнике" ("Службени гласник Републике Српске" број: 79/09),
- „Правилник о садржини и форми образаца финансијских извјештаја за привредна друштва, задруге, друга правна лица и предузетнике“ ("Службени гласник Републике Српске" број: 84/09),
- „Правилник о садржини и форми образаца Извјештаја о промјенама на капиталу“ ("Службени гласник Републике Српске" број: 84/09),
- „Правилник о додатном рачуноводственом извјештају – Анексу“ ("Службени гласник Републике Српске" број: 84/09),
- "Упутству о начину евидентирања и исказивања новчаних вредности у конвертибилним маркама" од 21.07.1998. године,
- „Правилником о начинима и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог стања са стварним стањем“ ("Службени гласник Републике Српске" број 71/10),
- Други прописи.

Рачуноводствене послове непосредно организује **Горица (Милан) Манојловић** ЈМБГ: 2912963185878 са лиценцом **Сертификованог рачуновође** Савеза рачуновођа и ревизора Републике Српске број: СР-0184/14 од 15. јануара 2014. године, распоређена на радно мјесто *Извршног директора за економско – финансијске, правне и опште послове* по Уговору о раду на неодређено вријеме под измјењеним условима број: 1011/2012 од 09.03.2012. године, а на основу Одлуке о именовању број: 1008/2012 од 09.03.2012. године. Послове Главног књиговође обавља **Мирјана (Василије) Савић**, ЈМБГ: 1905955187675 са лиценцом **Сертификованог рачуновође** Савеза рачуновођа и ревизора Републике Српске број: СР-1188/13 од 12 фебруара 2013. године, по Уговору о раду на неодређено вријеме под измјењеним условима број: 3683/2011 од 27.10.2011. године,

Током ревизије утврђено је да се рачуноводствени подаци, по систему двојног књиговодства, хронолошки евидентирају у дневнику, главној књизи и помоћним књигама које Друштво води.

Финансијски извјештаји за период који се завршава на дан 31.12.2013. године састављени су и презентовани у формату који обезбеђује минимум потребних информација, садрже све компоненте сагласно захтјевима стандарда и имају основна квалитативна обиљежја: *разумљивост, поузданост и упоредивост* захтјеваних Оквиром општих правила – принципа за састављање и објављивање финансијских извјештаја, на који начин те извјештаје чине употребљивим за кориснике.

У Напоменама уз финансијске извјештаје наведено је да су коришћени следећи стандарди:

- МСФИ 1 Права примјена међународних стандарда финансијског извјештавања,

- МСФИ 3 Пословне комбинације,
- МСФИ 4 Уговор о осигурању,
- МРС 1 Презентација финансијских извјештаја,
- МРС 2 Залихе,
- МРС 7 Извјештај о новчаним токовима,
- МРС 8 Рачуноводствене политике, промјене рачуноводствених процјена и грешке
- МРС 10 Догађаји након дана билансирања,
- МРС 12 Порез на добит,
- МРС 14 Извјештавање по сегментима,
- МРС 16 Некретнине, постројења, опрема,
- МРС 18 Приходи,
- МРС 19 Примања запослених,
- МРС 21 Ефекти промјене курса валуте страних валута.
- МРС 23 Трошкови позајмљивања,
- МРС 24 Објелодањивање о повезаним странама,
- МРС 36 Обезвјеђење средстава,
- МРС 37 Резервисања, потенцијалне обавезе и потенцијална средства,
- МРС 38 Нематеријална средства и
- МРС 40 Улагања у некретнине

У примјени и спровођењу пословне политике Друштво је примјењивало општа акта, као што су: Статут Друштва, Пословник о раду Надзорног одбора, Правилник о раду, Правилник о рачуноводству, Правилник о рачуноводственим политикама, Правилник о платама и другим зарадама запослених, Правилник о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог стања са стварним стањем.

Подаци у финансијским извјештајима исказани су у конвертибилним маркама без децимала.

7.3. Систем интерних контрола

Према Међународном Стандарду Ревизије – 400: *Оцене ризика и интерна контрола*, систем интерне контроле означава све политике и поступке које је руководство правног лица прихватило ради помоћи у постизању својих циљева у смислу обезбеђења да се, у мјери у којој је то могуће, уредно и ефикасно обавља пословање правног лица, што укључује придржавање политике руководства, очување интегритета средстава, спречавање и откривање криминалних радњи и грешака, тачност и потпуност рачуноводствених евиденција и благовремено сагледавање поузданих финансијских информација.

Процјена рада интерне контроле и процјена контролног ризика значајан је дио активности у поступку ревизије финансијских извјештаја. Разумјевање интерне контроле Друштва одређује структуру и природу плана ревизије и интензитет

тестирања. Интерна контрола као скуп поступака које обликује управа, руководство и други запослени, има за циљ да се стекне разумно уверење у погледу остваривања циљева следећих подручја:

- резултата пословања,
- поузданости финансијског извјештавања и
- усклађености са примјењиваним законским и другим прописима¹.

Функционисање система интерних контрола (као скупа правила и поступака које управа користи да би заштитила имовину и осигурала тачност и поузданост рачуноводствених евиденција, као и контрола ефикасности пословања, досљедност у провођењу установљене пословне политике) у Предузећу посматрано је са два аспекта и то нормативног и функционалног.

Према члану 15. *Закона о јавним предузећима* ("Службени гласник Републике Српске број: 75/04) у испуњавању својих обавеза и одговорности, надзорни одбор и управа дужни су подстицати на одговорно коришћење и контролу имовине и ресурса предузећа. Наведеним Законом се уређују пословање и управљање јавних предузећа у Републици Српској, органи предузећа, сукоби интереса са предузећем, етички кодекс, интерни поступци, недопуштене и ограничене активности и друга питања од значаја за рад ових предузећа.

Правилником о рачуноводству (број: 5860/2012 од 27.12.2012. године) предвиђено је низ контролних активности у оквиру дијела Правилника који се односи на контролу вјеродостојности, исправности и тачности књиговодствених исправа, као што су послови ликвидатуре, контрола законитости пословних промјена, вјеродостојност књиговодствених исправа, основни елементи контроле документације, овјера тачности и исправности исправа и одобравање пословних промјена, поступак са исправама које имају мањкавости и др.

У Друштву је донесен акт Пословник о раду Одбора за ревизију (23.06.2005. године) којим се дефинишу питања везана за конституисање и начин рада Одбора за ревизију. Осим тога, донесен је и Правилник о интерној ревизији (28.12.2009. године) којим се уређује успостављање и организовање интерне ревизије.

Да би се у Друштву заокружила нормативна основа у наведеном смислу потребно је донијети и нормативна акта као што су:

- ***Основна начела, задаци и кодекс рада Одјељења интерне ревизије Друштва.***

¹ Без обзира на то како је дефинисана и успостављена интерна контрола у Друштву (ако јесте), она као основни циљ има превентивно спречавање настајања грешака у пословању у два основна аспекта: грешке у пословању средствима и грешке у финансијском извјештавању.

Са аспекта израде и ревизије годишњих финансијских извјештаја значајна питања која морају имати посебан статус у провођењу контролне функције јесу, примјера ради:

- *обавеза ревизије рачуноводствених извјештаја и вршења рачуноводственог надзора и*
- *интерне рачуноводствене контроле.*

Исто тако, у наведеним актима би се, примјера ради, могла дефинисати рјешења по којима би свака пословна промјена односно трансакција, да би била поуздана и вјеродостојна, требало да прође кроз четири одвојене фазе и то:

- *да је прописано одобравање такве пословне промјене,*
- *да буде одобрено од надлежног руководиоца,*
- *да буде извршена и*
- *да је евидентирана у пословним књигама.*

У циљу обезбјеђења поузданости и вјеродостојности рачуноводствених података и информација, Правилником (актима) би се уредиле мјере које би требало да обезбиједе спровођење интерне контроле, дефинисали рокови у којима се извршавају поједине фазе али и одговорности за непридржавање истих. Значајан дио тих питања обухваћен је Правилником о рачуноводству и рачуноводственим политикама.

7.4. Ревизорске процедуре

Имајући у виду чињеницу да су финансијски извјештаји и за претходни обрачунски период састављени према истим билансним шемама, начело континуитета је, *према захтјевима који су дефинисани за израду финансијских извјештаја*, испоштовано, јер се стање по билансу за претходни период слаже са почетним стањем текућег периода. Пословни догађаји и трансакције, у принципу, су аналитички класификовани према захтјевима билансних шема и контног оквира² промјењиваним у претходном и текућем обрачунском периоду.

Испитивање у поступку вршења ревизије изведено је у складу са општеприхваћеним стандардима и примењене су следеће процедуре:

- *провјера заснованости података исказаних и финансијском извештају на законским и другим прописима,*
- *провјера основаности настанка пословних трансакција и њихове ауторизације,*
- *провјера обухватности насталих пословних трансакција чији су резултати исказани у финансијским извјештајима,*
- *директан увид у начин састављања дневних извештаја,*

² *У претходном обрачунском периоду примјењен је ранији контни оквир, али су за потребе израде финансијских извјештаја позиције прекласификоване према захтјевима билансних шема.*

- испитивање структуре остварених прихода и расхода и увид у појединачне позиције по систему узорковања,
- испитивање структуре потраживања и обавеза и увид у појединачне позиције по систему узорковања,
- испитивање структуре основног капитала и усклађености евиденција.

Ниво узорковања, прибављања доказа и сл. условљен је и одређен и системом функционисања интерне контроле.

7.5. Извештај о раду

У оквиру својих редовних активности око састављања и презентације финансијских извештаја Стручне службе Друштва и Директор Друштва су сачинили документ: *Неревидирани финансијски извјештај за 2013. годину* као и *Ноте – напомене уз годишњи финансијски извјештај за 2013. годину*. У овим документима, осим основних напомена о самом Друштву, дати су описни прикази и детаљније разчлањавање износа приказаних на главном образцу Биланса стања, Биланса успеха, Извјештаја о новчаном току и Извјештаја о промјенама у капиталу, као и додатне информације, као што су потенцијалне и уговорене обавезе, те су урађена објелодањивања информација које нису финансијске природе. Дио нота о рачуноводственим политикама уз финансијске извјештаје садрже основе вредновања кориштене у припреми финансијских извјештаја и сваку специфичну рачуноводствену политику која је неопходна за разумјевање финансијских извјештаја.

У Извјештају о пословању за 2013. годину дата су додатна објашњења стања исказаних у презентованим финансијским извјештајима, као што су трансакциони рачуни, аналитички приказ појединих позиција Биланса стања и Биланса успеха, основ настанка појединих позиција, као и упоредни преглед у односу на остварења у претходном периоду.

Према захтјеву МРС 1 – *Презентација финансијских извјештаја*, у Напоменама је неопходно да се:

- а) прикажу информације о основама за израду финансијских извјештаја и специфичним рачуноводственим политикама које су кориштене,
- б) објаве информације које захтјевају МСФИ, а које нису приказане на главном образцу Биланса стања, Биланса успеха, Извјештаја о промјенама у капиталу или Извјештаја о токовима готовине,
- с) обезбеде додатне информације које нису приказане на главном образцу Биланса стања, Билансу успеха, Извјештаја о промјенама у капиталу или Извјештаја о токовима готовине за разумјевање сваког од њих.

Забилешке треба да буду приказане на систематичан начин. Свака ставка приказана на главном обрасцу финансијских извјештаја треба да има ознаку која упућује на повезане информације у забилешкама.

Поменути документи које је Друштво саставило уз финансијске извјештаје дају пунију основу за њихово разумјевање.

7.6. Основне рачуноводствене политике

Друштво је у току периода (Надзорни одбор на сједници одржаној дана 27.12.2012. године) донијело „Правилник о рачуноводству“ (број: 5860/2012, стављен ван снаге Правилник број: 2082/2005 од 27.06.2005. године) и „Правилник о рачуноводственим политикама“ (број: 5861/2012, стављен ван снаге Правилник број: 475/2008 од 13.02.2008. године).

У Напоменама уз Годишњи финансијски извјештај дат је преглед кориштених значајних рачуноводствених политика и процјена:

7.6.1. Нематеријална улагања

Нематеријална улагања су права и друга неопипљива средства која правно лице користи у испоруци услуга, над којим Друштво има контролу и од којег се очекују будуће економске користи.

Нематеријална улагања чине:

- улагање у концесије,
- улагање у развој нових производа и унапређење постојећих,
- улагање у научно-техничка знања,
- улагања у набавку лиценци или стицање права на интелектуалној својини
- улагања у истраживање тржишта.

Мјерење приликом и након почетног признавања дугорочне нематеријалне имовине ће се вршити методом набавне вриједности.

Нематеријална стална средства се амортизују на основу процијењеног вијека употребе, односно на основу процјене притицања економских користи по основу њиховог кориштења.

Вијек трајања средства се процјењује приликом сваке набавке.

Амортизација нематеријалних средстава се врши линеарном методом.

За нематеријална средства чији је вијек трајања немогуће утврдити, обавезно се врши тестирање средства на умањење, упоређивањем његовог надокнадивог и књиговодственог износа.

Тестирање на умањење се врши најмање на сваки дан биланса стања.

7.6.2. Некретнине, постројења и опрема

Некретнине, постројења и опрема су средства која правно лице држи за кориштење у испоруци услуга, изнајмљивање другима или за административне и друге сврхе, за које је вјеројатно да ће будуће економске користи повезане с тим средством притицати у правно лице и да се набавна вриједност/цијена коштања тог средства може поуздано одмјерити.

Средство ће бити признато као некретнина, постројење и опрема и када се зна да то средство неће директно повећавати будуће економске користи, али је набавка тог средства неопходна да би се добиле економске користи од других средстава.

У опрему сврставају се и резервни дијелови када се исти користе уз опрему и када се очекује да ће њихова употреба бити дужа од једне године.

Некретнине, постројења и опрема се почетно вреднују и исказују по трошку набавке.

Трошак набавке некретнине, постројења и опреме сачињавају:

- фактурна вриједност добављача,
- трошкови превоза, укључујући и властити превоз,
- трошкови припреме мјеста,
- трошкови шпедитера, ако се стално средство набавља из иностранства,
- увозне дажбине (царине и др.),
- неповратни порези и друге дажбине,
- трошкови монтаже и накнаде стручњацима (архитекте, инжињери и сл.),
- трошкови утовара, претовара, истовара и сл.,
- интерни трошкови,
- остали трошкови директно и искључиво везани за довођење средстава у радно стање за намјеравану употребу.

У трошак набавке некретнине, постројења и опреме се урачунавају и трошкови позајмљивања везани за набавку конкретног средства, до момента довођења средстава у стање за употребу.

Средства која се израђују у сопственој режији вреднују се по цијени коштања, под условом да није већа од нето продајне вриједности.

Почетно исказивање некретнине, постројења и опреме врши се по набавној вриједности/цијени коштања док се накнадни издаци, према општем принципу признавања, дефинисаном у параграфу 7. MPC 16, накнадна улагања у ставку

некретнина, постројења и опреме, могу капитализовати, односно укључити у књиговодствену вриједност средства, ако и само ако:

- је вјероватно да ће будуће економске користи повезане са накнадним улагањима,
- притицати у правно лице; и
- се набавна вриједност/цијена коштања накнадних улагања може поуздано одмјерити.

Трошкови свакодневног одржавања некретнина, постројења и опреме се не капитализују, већ представљају расход периода.

Изузетно, новоуграђени резервни дијелови и улагање у средство се може капитализовати уколико ће такво улагање:

- продужити корисни вијек употребе средства,
- повећати његов капацитет,
- доградња дијелова значајно побољшати квалитет услуга, и
- значити усвајање нових пословних услуга које омогућује значајно смањење претходно процијењених трошкова.

С обзиром да замјена резервног дијела доводи до промјене књиговодствене (садашње) вриједности средства, потребно је преиспитати процијењени корисни вијек употребе средства, јер од њега зависи обрачун амортизације.

Накнадно вредновање средства се врши према моделу ревалоризације.

Према моделу ревалоризације, након почетног признавања по набавној вриједности, некретнине, постројења и опреме чија се фер вриједност може поуздано одмјерити, обухватају се по ревалоризованом износу, који представља њихову фер вриједност на датум ревалоризације, умањену за накнадну акумулирану амортизацију и накнадне акумулиране губитке због умањења вриједности.

Основни принципи приликом примјене политике ревалоризације су:

- фер вриједност земљишта и зграда утврђује се процјеном, коју врше стручно оспособљени процјењивачи, на бази тржишних доказа;
- фер вриједност постројења и опреме врше стручно оспособљени процјењивачи или запослена стручна лица у Друштву, која именује директор одлуком;
- учесталост ревалоризовања зависи од промјена фер вриједности некретнина, постројења и опреме које се процјењују;
- када се књиговодствена вриједност повећава, као резултат ревалоризације, то повећање се евидентира као ревалоризациона резерва;
- када се књиговодствена вриједност средства смањи услед ревалоризације, то смањење треба признати као расход. Међутим, смањење треба директно књижити на терет ревалоризационих

резерви, до износа постојеће ревалоризационе резерве који се односи на то средство;

- позитивни и негативни ефекти процјене различитих ставки средства не могу се међусобно пребијати, већ се одвојено евидентирају;
- у оквиру рачуна ревалоризационих резерви предузеће је дужно да обезбједи аналитику ревалоризационих резерви.

Цјелокупна ревалоризациона резерва, формирана за конкретно средство се може пренијети на нераспоређену добит приликом продаје, расходања или отуђења тог средства.

Кориштењем средства у предузећу, износ реализоване ревалоризационе резерве која може да се пренесе на нераспоређену добит, чини разлика између амортизације засноване на исказаном ревалоризованом износу средства и амортизације засноване на првобитној набавној вриједности/цијени коштања средства.

Амортизација се обрачунава за ставке некретнине, постројења и опреме који су признати као стално средство и који имају ограничен вијек употребе.

Амортизација се не обрачунава за средство, које је класификовано као средство које се држи за продају или док чини дио расположиве групе класификоване као група која се држи за продају.

Амортизациони период почиње од момента када је средство расположиво за коришћење, што значи да обрачуну амортизације не подлијежу некретнине, постројења и опрема у припреми.

За дан почетка обрачуна амортизације примјењује се слиједеће правило:

- ако је средство стављено у употребу од 01. до 15. у мјесецу, обрачун амортизације почиње од првог дана тог мјесеца;
- ако је средство стављено у употребу у периоду од 16. до краја мјесеца, обрачун амортизације почиње од првог дана наредног мјесеца.

Амортизација се врши све до искњижавања, чак иако се у неком периоду средство не користи, осим ако није потпуно амортизовано.

Обрачун амортизације престаје када је средство отуђено на било који начин, када је у потпуности отписано и када је рекласификовано као стално средство намјењено продаји, у складу са МСФИ 5.

Корисни вијек употребе утврђује се процјеном. Процјена корисног вијека употребе средства врши се на основу професионалног просуђивања на основу искуства предузећа са сличним средствима у претходном периоду и искључиво зависи од пословне политике предузећа са набавком и трошењем конкретних средстава.

Приликом обрачуна амортизације примјењује се пропорционални (линеарни) метод обрачуна амортизације, што значи да се користи једна утврђена стопа током цијелог процијењеног корисног вијека употребе средства.

Стопа амортизације израчунава се на основу процијењеног вијека употребе који је изражен бројем година, на следећи начин:

$$\text{Годишња стопа амортизације} = \frac{100}{\text{број година}} (\%)$$

Трошкови амортизације нематеријалних улагања и некретнина, постројења и опреме обрачунати према линеарном методу обухватају се на рачуну 540 - *Трошкови амортизације*, у корист оговарајућих аналитичких рачуна исправке вриједности нематеријалних улагања и основних средстава у оквиру групе рачуна 01 и 02.

7.6.3. Дугорочни финансијски пласмани

Дугорочне финансијске пласмане Друштва чини:

- учешће у капиталу других правних лица,
- дугорочне хартије од вриједности,
- дугорочни кредити, и
- остали дугорочни пласмани.

Почетна процјена се врши по њиховој набавној вриједности која представља поштену надокнаду која је дата за њих, док се накнадно признавање врши по ревалоризованој или процијењеној вриједности.

7.6.4. Залихе

У домену политике залиха материјала спада:

- утврђивање политике набавне вриједности залиха,
- дефинисање цијена по којима се воде залихе,
- метод обрачуна вриједности излаза залиха,
- елиминисање скривених губитака у залихама.

Залихе Друштва представљају средства која се троше у процесу производње или реализације услуга а то су залихе:

- основног и помоћног материјала,
- резервни дијелова,
- ауто-гума,
- ситног инвентара у употреби.

Залихе основног и помоћног материјала исказују се по набавној вриједности у складу са MPC 2-залихе.

Набавну вриједност материјала чини:

- фактурна вриједност добављача умањена за све попусте,
- царине и пореске дажбине,
- трошкови превоза, осигурања и шпедитерске услуге,
- други трошкови који су настали до довођења залиха на садашњу локацију и садашње стање.

Обрачун излаза утрошка залиха материјала врши се по методи просјечне пондерисане цијене која се стално и аутоматски израчунава.

Залихе резервних дијелова и ауто гума се исказују по набавној вриједности, која обухвата фактурну цијену добављача увећану за трошкове набавке. Издавање резервних дијелова се врши по просјечним пондерисаним цијенама и њихов отпис се врши одмах у истом обрачунском периоду.

На дан биланса такође се врши поређење цијена материјала на залихи са набавним цијенама на тржишту и ако се утврди да је цијена материјала на залихи по којој се води у књиговодству већа од тржишне цијене на дан биланса, врши се смањење вриједности материјала на терет расхода.

Стварима ситног инвентара сматрају се предмети чији је вијек употребе краћи од једне године.

Терећење трошкова приликом стављања ситног инвентара у употребу обавља се методом једнократног отписа.

Искњижавање ситног инвентара се врши када је средство расходовано.

7.6.5. Краткорочна потраживања и пласмани

Краткорочна потраживања Друштва обухватају потраживања од купаца у земљи и иностранству по основу продаје роба и услуга.

Краткорочна потраживања исказују се по вриједности из оригиналне фактуре. Ако се вриједност из фактуре исказује у страној валути врши се прерачунавање у извјештајну валуту по важећем курсу на дан трансакције, а на дан биланса прерачунава се према важећем курсу а курсне разлике признају се као приход или расход обрачунског периода.

Краткорочни пласмани обухватају кредите, хартије од вриједности и остале краткорочне пласмане са роком доспјећа односно продаје до године дана од дана чинидбе односно дана биланса.

Краткорочни пласмани који се не држе ради трговања исказују се по амортизованој вриједности не узимајући у обзир намјеру Друштва да их држи до доспјећа.

Потраживања се процјењују по номиналној вриједности, умањеној индиректно за износ вјероватне ненаплативости потраживања, а директно ако је немогућност наплате потраживања извјесна и документована.

Директан отпис ненаплаћених потраживања подразумијева да се врши коначан појединачан отпис вриједности потраживања на основу вјеродостојног документа (изгубљен судски спор, ликвидација дужника, корекција по записнику о усклађивању потраживања која су у корист дужника и сл.) на терет расхода.

Индиректно умањење вриједности ненаплаћених потраживања подразумијева исправка потраживања на терет расхода, онда када је немогуће предвидјети која конкретна потраживања неће бити наплаћена у тренутку израде биланса.

Процјену ненаплативости потраживања врши Управа Друштва на основу објективних информација произашлих из озбиљне анализе засноване на искуству из претходних обрачунских периода, уз разматрање текуће привредне ситуације.

Индиректно умањење потраживања вршит ће се методом процјењивања крајњег салда рачуна исправке вриједности потраживања, који индиректно коригује рачун потраживања на процијењену фер вриједност.

Исправка вриједности потраживања израчунават ће се по методи застарјелости потраживања.

Исправка вриједности ће се вршити за сва потраживања за која Управа процјени да су ненаплатива, а која не прелазе крајњи рок застаре у складу са одредбама Закона о облигационим односима.

7.6.6. Грешке из претходног периода

Материјално значајна грешка откривена у текућем периоду, која се односи на претходни период и која, при том, има значајан утицај на финансијске извјештаје једног или више претходних периода, због које се ти, претходно објелодањени финансијски извјештаји не могу више сматрати поузданим, обухвата се као грешка из претходног периода у складу са МРС 8-*Рачуноводствене политике, промјене рачуноводствених процјена и грешке*.

Грешка из претходног периода исправља се тако што се за износ грешке врши корекција почетног стања пренијетог резултата, односно одговарајућа позиција биланса стања, ако је грешка такве природе да не утиче на резултат.

У случају из претходног става, приликом састављања финансијских извјештаја упоредни подаци који се односе на годину у којој је грешка настала исказују се у преправљеним износима.

Материјално безначајне грешке признају се као приход или као расход текућег периода.

Материјалност грешке процјењује се у сваком конкретном случају када је грешка откривена.

7.6.7. Признавање прихода

Приходи Друштва обухватају сву фактурисану продају извршених услуга као и прихода од основних средстава, субвенција, донација и враћених дажбина по основу остварене продаје, приходе од активирања учинака, од доприноса и чланарина као и други приходи који су обрачунати у књиговодственој исправи независно од времена наплате.

Добици представљају приходе који нису проистекли из уобичајених активности и представљају повећање економске користи из продаје основних средстава и по основу ревалоризације.

Приходе представљају и остала примања по основу наплате отписаних потраживања, камата на депозит, курсне разлике и друге финансијске приходе.

7.6.8. Признавање расхода

Расходи Друштва обухватају трошкове који проистичу из уобичајених активности и губитке.

Признавање расхода се врши у зависности од појединих врста и представљају:

- трошкове материјала, горива и енергије који показују намјеру трошења,
- нето зараде и накнаде зарада, порези и доприноси на зараде признају се у висини обрачунатих износа за рад запослених заведено вријеме на послу и одсуствовање са посла на терет Друштва,
- трошкови амортизације се обрачунавају по пропорционалним стопама које се утврђују на основу корисног вијека основних средстава и њихове садашње вриједности,
- трошкови производних услуга и нематеријалних трошкова обрачунавају се на основу фактура за извршене услуге и вјеродостојних докумената за поједине нематеријалне трошкове,
- трошкови пореза и доприноса се признају на основу издатака у складу са обавезама утврђеним законом,

- трошкови позајмљивања настају у вези позајмица финансијских средстава и обухватају камате на дозвољена прекорачења на жиро рачуну и краткорочне позајмице, трошкове финансијског лизинга и курсне разлике.

Ови трошкови се признају као расход периода у коме су настали.

7.6.9. Финансијске обавезе

Финансијским обавезама Друштва сматрају се:

- дугорочне обавезе - кредити, хартије од вриједности и остале дугорочне обавезе,
- краткорочне обавезе - краткорочни кредити, обавезе према добављачима, обавезе за порезе и доприносе, обавезе за плате и доприносе и порез на плате те остале краткорочне обавезе (доспјећа у року до годину дана, односно од дана чинидбе, односно од дана годишњег биланса).

Финансијска обавеза је свака обавеза која представља уговорну обавезу у циљу предаје готовине или другог финансијског средства другом правном лицу или размјене финансијских инструмената.

Почетно признавање финансијских обавеза врши се по њиховој набавној вриједности у коју су укључени и трошкови њиховог прибављања. Смањење обавеза се врши директним отписом.

7.6.10. Дугорочна резервисања

Дугорочна резервисања обухватају резервисања за трошкове у гарантном року, за трошкове обнављања природних богатстава, за задржане кауције и депозите, за трошкове реструктурирања Друштва, за покриће обавеза (правних или стварних) насталих као резултат прошлих догађаја за које је вјероватно да ће изазвати одлив ресурса који садрже економске користи ради њиховог измиривања и који се могу поуздано процјенити (нпр. спорови у току) као и резервисања за издате гаранције и друга јамства.

Дугорочна резервисања за трошкове и ризике прате се по врстама а њихово смањење односно укидање врши се у корист прихода.

Дугорочна резервисања се признају у случајевима:

- обавеза насталих као резултат ранијих обавеза;
- обавеза које ће настати у будућем периоду;
- обавеза које се могу поуздано процјенити.

Уколико ови услови нису испуњени резервисање се не признаје а такође резервисање се не признаје ни за будуће пословне губитке.

Сви ови трошкови се прате аналитички по врстама и намјени и приликом сваког билансирања врши се њихово преиспитивање.

У оквиру дефинисаних рачуноводствених политика Друштво је обавезно да се придржава основних рачуноводствених начела, а то су:

- *Начело сталности, које подразумева да је Друштво основано да послује стално у неограниченом времену, што значи да имовина и приноси положај предузећа, али и економска политика земље и прилике у окружењу омогућују да Друштво послује у неограниченом року, а што захтјева периодизацију финансијског извјештавања,*
- *Начело досљедности, које подразумева да се изабрана правила процјењивања примјењују у више узастопних рачуноводствених периода како би финансијски извјештаји били међусобно упоредиви. Код евентуалних промјена ових правила посебно се објелодањују разлози и ефекти,*
- *Начело опрезности, које захтјева билансирање имовине по нижим а обавеза по вишим вриједностима, што као резултат даје одмјеравање расхода на више и прихода на ниже, чиме се елиминишу скривени губици,*
- *Начело узрочности, које подразумева да се сви приходи и сви расходи једног обрачунског периода признају у том обрачунском периоду, без обзира на моменат наплате односно плаћања,*
- *Начело појединачног процјењивања имовине и обавеза подразумева основу за пороцењивање, гдје евентуална групна процјењивања произилазе из појединачног, и*
- *Начело идентитета које подразумева да биланс отварања пословних књига једног рачуноводственог периода буде идентичан билансу затварања пословних књига претходног обрачунског периода.*

За трансакције, догађаје или околности на које се могу конкретно примјенити Стандарди, Интерпретације или Упуте за интерпретације, рачуноводствене политике се утврђују њиховом примјеном. У случају да таква примјена није могућа, на основу властитог суда дефинишу се рачуноводствене политике које обезбеђују информације које су:

- а) релевантне за доношење економских одлука од стране корисника финансијских извјештаја и*
- б) поуздане у смислу да финансијски извјештаји:*
 - 1) представљају вјерну слику финансијског положаја, успјешности и новчаних токова правног лица,*
 - 2) одражавају економску суштину трансакција, догађаја и околности, а не само њихову правну форму,*
 - 3) да су неутрални, тј. лишени субјективности,*

- 4) да су „опрезни“ у смислу да не садрже претјеривања,
- 5) да су потпуни у свим материјално значајним погледима.

Правно лице треба да буде конзистентно у избору и примјени својих рачуноводствених политика за сличне трансакције, догађаје и околности, осим ако одређени Стандард или Интерпретација захтјевају или дозвољавају категоризацију ставки за које би могле бити адекватне различите политике, у коме случају одговарајућа рачуноводствена политика треба да буде изабрана и примјењена конзистентно на сваку категорију.

Правно лице ће промијенити рачуноводствену политику само ако:

- а) је промјена прописана Стандардом или Интерпретацијом или*
- б) промјена доводи до тога да финансијски извјештаји пружају поуздане и релевантне информације о ефектима трансакција, других догађаја или околности на финансијски положај правног лица, његову успјешност или новчане токове.*

7.7. Упоредни показатељи

Начело континуитета је испоштовано, јер се стање по билансу за претходни период слаже са почетним стањем текућег периода. Пословни догађаји и трансакције у принципу су аналитички класификовани према захтевима " Правилника о примјени контног оквира за предузећа и задруге, друга правна лица и предузетнике који воде двојно књиговодство" ("Службени гласник републике Српске" број 120/06) и „Правилника о обрасцима биланса стања и биланса успјеха за предузећа и задруге, друга правна лица и предузетнике који воде двојно књиговодство" ("Службени гласник Републике Српске" број 120/06). При томе је потребно имати на уму напомене дате у вези са примјеном нормативне основе у поступку израде финансијских извјештаја.

7.8. Процјењивање (вредновање) позиција

Вредновање појединих позиција у оквиру финансијских извјештаја и њихова презентација захтјевају од руководства и управе Друштва избор и кориштење најбољих могућих процјена и разумних претпоставки а које имају одраза на презентоване вриједности средстава и обавеза, потенцијалних средстава и обавеза на дан састављања финансијских извјештаја, те прихода и расхода исказаних за извјештајни период.

Процјене и претпоставке су засноване на расположивим информацијама на дан састављања финансијских извјештаја. Наведене констатације потврђене су и Писмом о презентацији које је саставни дио овог Извјештаја.

7.9. План пословања

Друштво у континуитету доноси трогодишње планове пословања. На захтјев ревизора на увид су стављени планови којим се дефинишу циљеви пословања и потребни ресурси за њихово остваривање.

8. ОСТВАРЕНИ ПРИХОДИ И РАСХОДИ

Укупно остварени приходи и расходи, према званичној билансној шеми исказани су као јединствен податак. Према тим показатељима укупно остварени приходи и расходи текућег и претходног периода дати су наредном прегледу:

Позиција	Текући период		Претходни период		Индекс
	Износ	Структура	Износ	Структура	
Приходи:	4.128.189	100,00	3.582.023	100,00	1.1675
Расходи:	4.125.134	99,92	3.568.836	99,63	1.1559
Резултат:	3.055	0,08	13.187	0,37	0.2317

Признавање и мјерење прихода вршено је у складу са захтевима РС РС 18: *Приходи*. Правилником о рачуноводству и рачуноводственим политикама питања признавања прихода у Друштву су ближе дефинисана, што се односи на дефинисање начина исказивања и признавања прихода.

Структурно посматрано укупан приход у претходном и у текућем периоду је остварен по следећим основама:

Основ остваривања	Износ (KM) 2013. год.	Учешће (%)	Износ (KM) 2012. год.	Учешће (%)
Пословни приходи	4.042.234	97,91	3.536.176	98,72
Финансијски приходи	5.781	0,14	4.984	0,14
Остали приходи	74.540	1,81	40.356	1,13
Прих. од ускл. вр. имовине	5.634	0,14	507	0,01
Прих. од пром. рач. поил.	0	0,00	0	0,00
УКУПНО:	4.128.189	100,00	3.582.023	100,00

Структурно посматрано укупни расходи у претходном и у текућем периоду су остварени по следећим основама:

Основ остваривања	Износ (KM) 2013. год.	Учешће (%)	Износ (KM) 2012. год.	Учешће (%)
Пословни расходи	4.021.873	97,50	3.485.923	97,68
Финансијски расходи	8.209	0,20	40	0,00
Остали расходи	95.052	2,30	74.229	2,08
Расх. од ускл. вр. имовине	0	0,00	0	0,00
Расх. од пром. рач. поил.	0	0,00	8.644	0,24
УКУПНО:	4.125.134	100,00	3.568.836	100,00

У наредном прегледу дат је приказ остварених прихода упоредно са остварењем у претходном периоду и у односу на планиране величине:

Назив конта	Остварење 31.12.2012. године	План за 2013. годину	Остварење 31.12.2013. године	Индекс		Разлика остварења (4-2)
				(4/2)	(4/3)	
1	2	3	4	5	6	7
Приход од продаје контејнера	11.495,80	15.000,00	17.153,84	149	114	5.658,04
Приход од пр.ст. средстава	0,00	0,00	3.726,76	-	-	3.726,76
Приход од усл.јавне хигијене	451.451,53	450.000,00	469.351,18	104	104	17.899,65
Пр.од услуга одвоза смећа	0,00	0,00	12.324,49	-	-	12.324,49
Пр. од усл.градског земљиш.	321.078,13	300.000,00	240.613,14	75	80	-80.464,99
Приход од расадника	8.310,68	9.000,00	2.594,36	31	29	-5.716,32
Приход од усл.јавне хигијене	0,00	0,00	3.142,02	-	-	3.142,02
Приход одв. смећа грађани	1.090.343,76	1.400.000,00	1.522.209,83	140	109	431.866,07
Одвоз смећа прав. субјеката	648.623,90	700.000,00	785.518,48	121	112	136.894,58
Градско зеленило	0,00	0,00	6.519,71	-	-	6.519,71
Одржавање гробља	188.669,51	170.000,00	175.698,23	93	103	-12.971,28
Приход од паука	51.001,61	50.000,00	51.172,21	100	102	170,60
Услуге фекалне цистерне	14.709,61	12.000,00	9.455,00	64	79	-5.254,61
Приход од усл. цистерне воде	0,00	0,00	3.137,20	-	-	3.137,20
Приход од зимске службе	19.700,04	0,00	0,00	0	-	-19.700,04
Повећање вријед.залиха	2.355,10	2.500,00	7.260,90	308	290	4.905,80
Субвенција за цистерну	0,00	0,00	2.275,00	-	-	2.275,00
Приход од закупнина	359.758,51	360.000,00	359.298,39	100	100	-460,12
Приход пијаце	237.909,84	230.000,00	249.799,40	105	109	11.889,56
Закуп гробних мјеста	90.471,84	90.000,00	85.831,37	95	95	-4.640,47
Пр.од рефн.накн. за припр	8.720,44	5.000,00	3.219,97	37	64	-5.500,47
Пр. од пресо и балир. отп.	28.952,29	25.000,00	28.441,44	98	114	-510,85
Приходи од гријања	691,75	0,00	628,75	91	-	-63,00
Остали пословни приходи	1.931,64	0,00	2.863,45	148	-	931,81
Приход од камата	4.618,05	3.000,00	5.449,87	118	182	831,82
Позитивне курсне разлике	0,00	0,00	11,57	-	-	11,57
Остали финансијски приходи	365,89	0,00	319,32	87	-	-46,57
Приход од напл.отп.потр.	32.938,64	30.000,00	57.142,58	173	190	24.203,94
Остали приходи	7.417,81	15.000,00	17.397,45	235	116	9.979,64
Прих.од усл.вр.грађ.објеката	0,00	0,00	307,49	-	-	307,49
Прих.од усл.вријед.опreme	506,73	0,00	281,25	56	-	-225,48
Прих.од усл.потр.-пр.лица	0,00	0,00	5.045,34	-	-	5.045,34
УКУПНО.	3.582.023,10	3.866.500,00	4.128.189,99	115	107	546.166,89

8.1. Пословни приходи и расходи

8.1.1. Пословни приходи

Пословни приходи у укупно оствареним приходима учествују са 97,50% (у претходном периоду 97,68%), што практично значи да се укупан приход у принципу скоро у цијелости остварује по овом основу. Однос пословних прихода и расхода дат је у наредном прегледу:

Позиција	Текући период		Претходни период		Индекс
	Износ	Структура	Износ	Структура	
Приходи:	4.042.234	100,00	3.536.176	100,00	1.1431
Расходи:	4.021.873	99,49	3.485.923	98,58	1.1537
Резултат:	20.361	0,51	50.253	1,42	0.4052

На основу табеларног приказа пословних прихода и расхода види се да је остварени износ пословних прихода био довољан за покриће пословних расхода у текућем периоду, док је по овом основу у претходном периоду исказан нешто већи пословни добитак. Нешто већи раст расхода од раста прихода у текућем периоду резултирао је и остварењем мањег позитивног резултата по овом основу, посматрано и апсолутно и релативно.

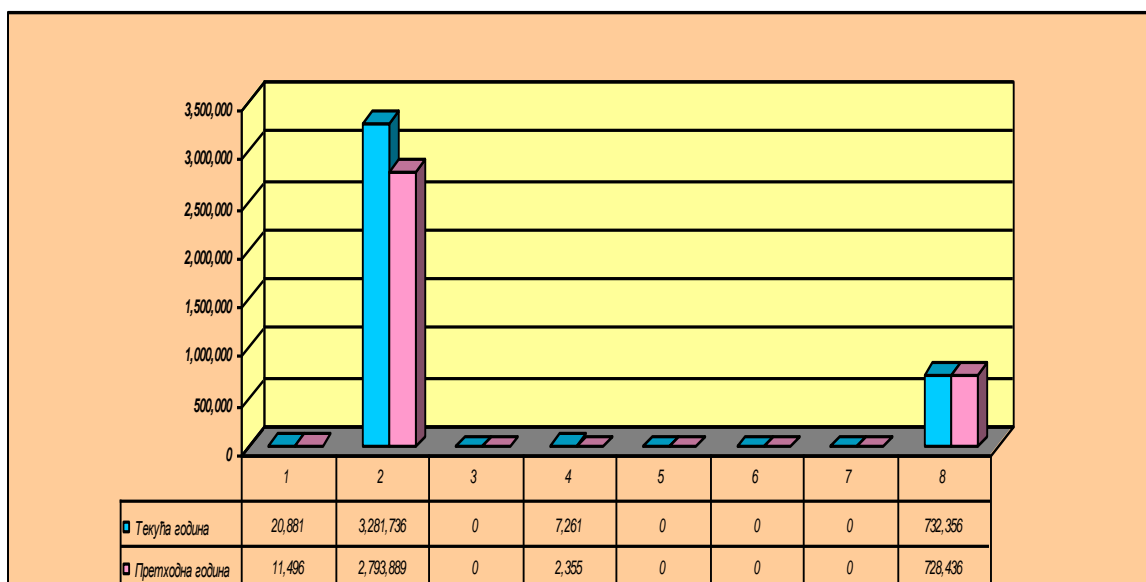
Структура пословних прихода по основама остваривања дата је у наредном прегледу:

Редни број	О П И С	Текућа година		Претходна година	Индекс
		Износ	%		
1	2	3	4	5	6
1.	Приходи од продаје робе	20,881	0.52	11,496	1.8164
2.	Приходи од продаје учинака	3,281,736	81.19	2,793,889	1.1746
3.	Приходи од активирања или потрошње робе и учинака	0	0.00	0	0.0000
4.	Повећање вриједности залиха и учинака	7,261	0.18	2,355	3.0832
5.	Смањење вриједности залиха и учинака	0	0.00	0	0.0000
6.	Повећање вриједности инвестиционих некретнина и биолошких средстава која се не амортизују	0	0.00	0	0.0000
7.	Смањење вриједности инвестиционих некретнина и биолошких средстава која се не амортизују	0	0.00	0	0.0000
8.	Остали пословни приходи	732,356	18.12	728,436	1.0054
Пословни приходи – УКУПНО:		4,042,234	100.00	3,536,176	1.1431

Структура пословних прихода рачуната је према систематизованим подацима исказаним у Булансу успјеха. Остварени пословни приходи у текућем периоду **већи** су од остварених пословних прихода у претходном периоду – индекс: 1.1431.

Приходи су утврђивани на бази фактурисане реализације, при чему су рачуни испостављени према уобичајеној процедури. Цијене појединачних услуга утврђене су посебним Цјеновником комуналних услуга у коме су позиције разврстане по дјелатностима и врстама услуга. Рјешењем о давању сагласности на Цјеновник комуналних услуга Градоначелник – Административна служба Града Бијељина дао је сагласност број: 02-380-2/12 од 31.12.2012. године. Овај Цјеновник примјењује се од 01.01.2013. године.

Графички приказ структуре пословних прихода:

У прилогу рачуна су, уколико се ради о услугама, радни налози са исказаним утрошеним сатима рада и излаз материјала са исказаним цијенама (узима се просјечна цијена из материјалног књиговодства). Нпр. излазне фактуре, осим основних идентификујућих података, садрже сљедеће:

- опис услуге,
- количина,
- јединица мјере,
- цијена по јединици,
- износ вез ПДВ-а,
- стопа и износ ПДВ-а,
- укупно са ПДВ-ом.

Због природе услуга којима се Друштво бави, и структуре купаца, у Друштву се води рачуна о односу фактурисане и наплаћене реализације. Одјељење интерне

ревизије извршило је ревизију потраживања од купаца а у Извјештају о извршеној ревизији дати су основни показатељи основа и структуре потраживања (правна лица, физичка лица, рокови доспјелости, упоредни преглед са претходним периодима и сл.)

Значајно увећање пословних прихода у текућој години, у односу на исте из претходног периода, примјетно је на **приходима од одвоза комуналног отпада физичким лицима**, због повећаног броја корисника услуга одвоза смећа. Наведени приходи су већи за 40%, односно за 431.866,07 КМ, у односу на остварење из претходне године. Приходи од одвоза смећа грађанима учествују са 36,87% у укупним приходима, односно имају највеће учешће у приходима за текући период.

Приход од одвоза комуналног отпада правним субјектима у текућој години, већи је за 21% у односу на исте из претходног периода, што износи 136.894,58 КМ. Процентуално учешће прихода од одвоза отпада правним субјектима у укупним приходима је 19,03%. Наведени приходи заједно са приходима од одвоза комуналног отпада физичким лицима чине 55,90% укупних прихода Друштва.

Процентуално учешће **прихода јавне хигијене** у укупним приходима, у текућој години је 11,37%, а у односу на остварење из претходног периода није дошло до значајних промјена. Повећање прихода јавне хигијене у извјештајној години у односу на претходну годину износи 17.899,65 КМ.

Приходи од **продаје контејнера** у текућој години износе 17.153,84 КМ и у односу на претходну годину су повећани за 49%, односно за 5.658,04 КМ. Наведено повећање узроковано је великим бројем новосаграђених стамбених зграда у извјештајној години, гдје се приликом техничког пријема зграде одређује минималан број посуда за одлагање отпада.

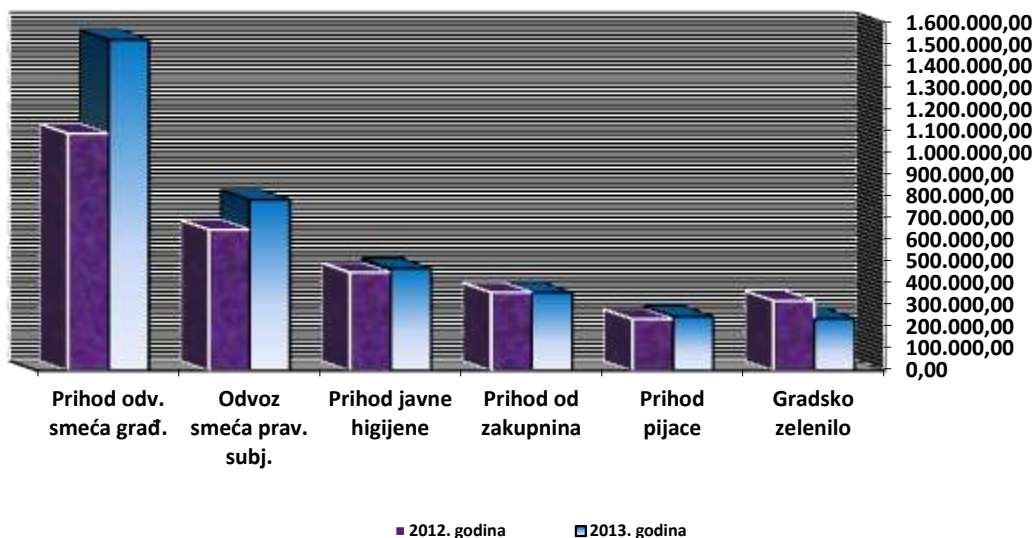
Значајан пораст је забиљежен и код **прихода од услуга закупа столова у Зеленој пијаци**. Процентуално повећање ових прихода у текућој години, у односу на претходни период, је 5%, што износи 11.889,56 КМ. Приходи од услуга закупа столова у пијаци учествују у укупним приходима са 6,05%.

На слједећим приходима евидентно је значајно смањење остварења у текућој години, у односу на претходни период, а то су:

- **приходи од услуга градског зеленила** са 5,83% учешћа у укупним приходима текуће године, смањени су за 25%, односно за 80.464,99 КМ у односу на исте из претходног периода,
- **приходи од расаника**, умањени су за 5.716,32 КМ, процентуално за 69%,
- **приходи од одржавања гробља** мањи су за 7%, односно за 12.971,28 КМ. Наведени приходи чине значајну ставку прихода са учешћем од 4,26%.
- **приходи од услуга фекалне цистерне**, мањи су за 5.254,61 КМ, процентуално за 36% .

Сви пословни приходи рачуноводствено се обухватају на посебним аналитичким рачунима по природним основама настанка а на основу уобичајене документационе основе у зависности од врсте прихода.

У наставку је дат графички приказ остварених прихода у текућем и претходном периоду чије учешће у укупним приходима прелази 5% (*Преузето из Неревидираног финансијског извјештаја*).

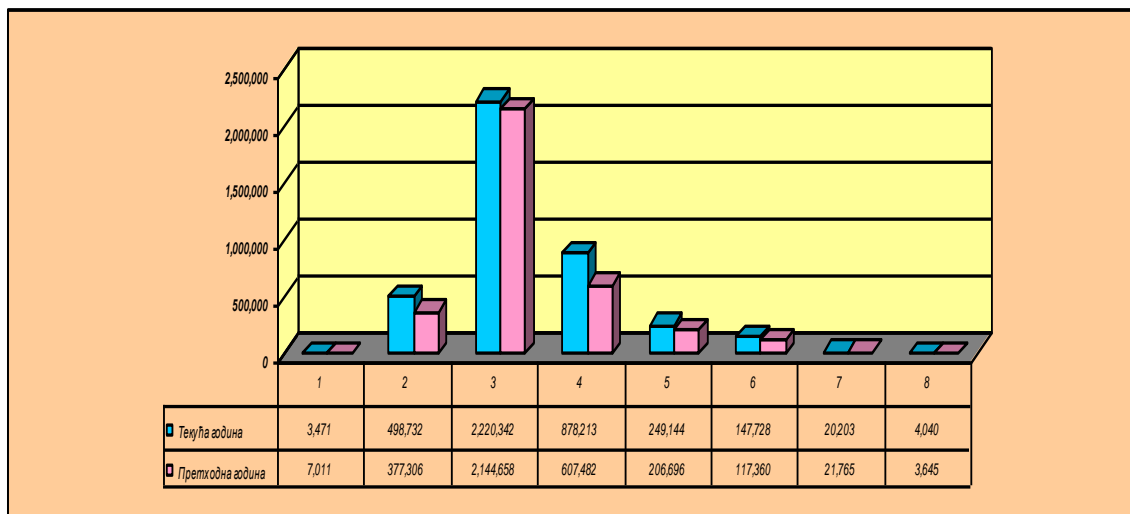

8.1.2. Пословни расходи

Структура пословних расхода одговара дјелатности којом се Друштво бави и исказани су у износу од 4.021.873 КМ (у претходном периоду 3.485.923 КМ). Пословни расходи по основама остваривања дати су у наредном прегледу:

Редни број	О П И С	Текућа година		Претходна година	Индекс
		Износ	%		
1	2	3	4	5	6
1.	Набавна вриједност продате робе	3,471	0.09	7,011	0.4951
2.	Трошкови материјала за израду	498,732	12.40	377,306	1.3218
3.	Трошкови зарада накнада зарада и остали лични расходи	2,220,342	55.21	2,144,658	1.0353
4.	Трошкови производних услуга	878,213	21.84	607,482	1.4457
5.	Трошкови амортизације и резервисања	249,144	6.19	206,696	1.2054
6.	Нематеријални трошкови (без пореза и доприноса)	147,728	3.67	117,360	1.2588
7.	Трошкови пореза	20,203	0.50	21,765	0.9282
8.	Трошкови доприноса	4,040	0.10	3,645	1.1084
Пословни расходи- УКУПНО:		4,021,873	100.00	3,485,923	1.1537

Графички приказ структуре пословних расхода:

Пословни расходи у текућој години већи су за 15,37% у односу на исту категорију расхода из претходне године, што номинално износи 535.950 КМ (у претходном периоду повећање је износило 58.431 КМ).

У структури пословних расхода за текућу годину, највеће повећање евидентно је на следећим позицијама:

Трошкови материјала, Трошкови материјала у текућој години увећани су за 121.426 КМ, процентуално за 32,18% у односу на претходну годину. У оквиру трошкова материјала највеће повећање евидентно је на трошковима резервних дијелова, који су повећани за 19.287 КМ због застарјелог возног парка, трошковима отписа ауто-гума, који су већи за 13.503 КМ, трошковима отписа ситног инвентара, већи су за 29.703 КМ и трошковима горива и мазива, који су већи за 34%, односно за 64.937 КМ. Значајно смањење трошкова материјала постигнуто је на трошковима сировина, које су у текућој години мање за 8.880 КМ, односно за 11 индексних поена.

Трошкови зарада, накнада зарада и осталих личних расхода: Наведени трошкови у текућој години су повећани у односу на претходну годину за 3,53%, односно за 75.684 КМ. Трошкови бруто зарада су повећани за 4,90%, номинално за 94.193 КМ због повећаног обима посла и ангажовања додатног броја радника. Трошкови накнада превоза радника износе 40.804 КМ, те су исти повећани за 10.609 КМ, процентуално за 35%, због повећања цијена услуга превоза, као и због већег броја радника који остварују право на накнаду. Трошкови накнада члановима Надзорног одбора и члановима Одбора за ревизију су мањи у текућој години у односу на претходну годину за 4.755 КМ, као и трошкови осталих накнада запосленим који су у 2013. години умањени за 29.974 КМ у односу на 2012. годину.

Трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи исказани у билансу успеха и у претходним и у текућем периоду у највећој мјери се односе на трошкове

бруто зарада и накнада бруто зарада, што је приказано у следећем табеларном прегледу:

<i>Основ остваривања</i>	<i>2011. година</i>	<i>2012. година</i>	<i>2013. година</i>
Трошкови бруто зарада и бруто накнада зарада	1.847.545	1.922.225	2.016.418
Остали лични расходи	202.478	222.433	203.924
УКУПНО:	2.050.023	2.144.658	2.220.342

Сам обрачун садржи податке о основама за обрачун, обрачунати износ, порез на зараде и доприносе на зараде. За порезе и доприносе прави се рекапитулација са свим елементима за обрачун и уплату.

Остале личне расходе чине трошкови бруто накнада члановима надзорног одбора (39.025,35 КМ које се обрачунавају на основу одлуке) и накнаде члановима Одбора за ревизију (31.841,83 КМ), те накнаде за топли оброк (63.174,11 КМ), накнаде трошкова превоза на радно мјесто и са радног мјеста, отпремнине за одлазак у пензију и други. Сви ови трошкови призунају се на основу одговарајуће улазне документације.

Према *Општем колективном уговору* („Службени гласник Републике Српске“ број: 26/06 и 31/06) накнада трошкова превоза код доласка на посао и повратка са посла исплаћује се у висини пуне цијене превозне карте у јавном саобраћају. *С тим у вези напомињемо: Стварним издатком на име трошкова превоза може се сматрати мјесечна карта на име и презиме запосленог на релацији стварног путовања или друга исправа из које несумњиво произилази да је кориштен превоз на посао и са посла и доказ о стварном износу трошкова превоза.*

Трошкови пореза и доприноса (20.203 КМ и 4.040 КМ) у текућем периоду остали су на приближно истом нивоу у односу на претходни период. Код трошкова пореза најзначајније су позиције *порез на имовину* (7.236,45 КМ) и *комунална накнада* (5.528,28 КМ). Трошкови доприноса се у цијелости односе на доприносе за запошљавање и професионалну рехабилитацију инвалида.

Трошкови амортизације и резервисања: Трошкови амортизације и резервисања у текућој години увећани су за 20 индексних поена, вриједносно за 42.448 КМ. Трошкови амортизације су повећани због знатног инвестиционог улагања у грађевинске објекте и у опрему у току 2013. године, тако да је укупни трошак амортизације у текућој години већи за 25.219 КМ. Обрачун амортизације се врши отписом основних средстава на терет трошкова обрачунског периода примјеном пропорционалне, односно линеарне методе. Основица за обрачун амортизације је набавна, односно ревалоризована или процјењена вриједност сваког основног средства.

Обрачун и књижење амортизације врши се полугодишње и годишње приликом израде финансијских извјештаја за те периоде. Износ исказаних трошкова амортизације одговара исказаном износу исправке вриједности опреме евидентираном на одговарајућем аналитичком рачуну.

Трошкови резервисања се односе на актуарски обрачун резервисања за отпремнине приликом одласка радника у пензију, у складу са одредбама МРС 19 и за 2013. годину износе 18.152 КМ.

Трошкови производних услуга исказани су у износу од 878.213 КМ (у претходном периоду 607.482 КМ). Ови трошкови односе се на трошкове осталих транспортних услуга – ПТТ и сл. (21.282,21 КМ) у оквиру којих је најзначајнија потиција трошкова ПТТ услуга (13.577,16 КМ), текуће одржавање основних средстава и други трошкови одржавања (23.476,76 КМ), закупа (4.113,97 КМ), те трошкови депоновања смећа (696.023,10 КМ) исказани као трошкови осталих услуга (796.100,73 КМ), и сл. Ови трошкови, према систему случајног избора, признају се на основу одговарајуће улазне документације и класификују се на одговарајући начин.

Нематеријални трошкови (осим пореза и доприноса) исказани су у износу од 147.728 КМ (у претходном периоду 117.360 КМ) и код ове категорије исказано је незнатно повећање у односу на претходни период. Ови трошкови се односе на:

➤ 550 - трошкове непроизводних услуга	42.494,11 КМ
➤ 551 - трошкове репрезентације	20.329,06 КМ
➤ 552 - трошкове премије осигурања	15.199,65 КМ
➤ 553 - трошкове платног промета	11.024,79 КМ
➤ 554 - трошкове чланарина	1.000,00 КМ
➤ 559 – остали нематеријални трошкови	57.680,49 КМ

По систему случајног избора утврђено је да се ови трошкови признају на основу одговарајуће улазне документације, а њихова класификација у оквиру наведених категорија врши се према основама настанка. У оквиру сваке од наведених категорија успостављена је одговарајућа аналиточка евиденција.

8.2. Финансијски приходи и расходи

Финансијски приходи и финансијски расходи у презентованом Билансу успеха исказани су на следећи начин:

Позиција	2013. година		2012. година		
	Износ	%	Износ	%	Индекс

<i>Приходи:</i>	5.781	100,00	4.984	100,00	1.1599
<i>Расходи:</i>	8.209	141,99	40	0,80	205.2250
<i>Резултат:</i>	(2.428)	(41,99)	4.944	99,20	*****

До значајнијих промена у односу на претходни период није дошло на страни финансијских прихода (незнатно повећање), али је на страни финансијских расхода промјена била значајнија. Ови трошкови у претходном периоду нису били значајни док су у текућем обрачунском периоду, и ако материјално незначајни за резултат Друштва, имали значајан раст – види индекс. То је условило да је у текућем периоду по наведеном основу остварен негативан резултат.

Финансијски приходи и финансијски расходи односе се у највећој мјери на приходе по основу камата које се признају на основу уговорених или законских одредби којима се регулишу основи њиховог настанка.

Друштво остварује камате по судским извршењима и по основу позитивног салда рачуна код пословних банака. У току 2013. године Друштво је имало већи приход од камата у односу на претходну годину за 832 КМ.

Расходи камата се односе на обрачунате и уплаћене камате по краткорочном кредиту, који се редовно сервисира. У току 2013. године уплаћено је 8 једнаких мјесечних анuitета, од који је на име камате издвојено 7.490 КМ.

8.3. Добитак / губитак редовне активности

<i>Група рачуна, рачун</i>	<i>ПОЗИЦИЈА</i>	<i>ИЗНОС</i>	
		<i>Текућа година</i>	<i>Претходна година</i>
	I. ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ	4.042.234	3.536.176
	II. ПОСЛОВНИ РАСХОДИ	4.021.873	3.485.923
66	I. ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ	5.781	4.984
56	II. ФИНАНСИЈСКИ РАСХОДИ	8.209	40
	ДОБИТАК ИЗ РЕДОВНЕ АКТИВНОСТИ	17.933	55.197
	ГУБИТАК РЕДОВНЕ АКТИВНОСТИ	0	0

У претходном периоду Друштво је исказало позитиван резултат по основу редовних активности, као и у текућем периоду, при чему је потребно напоменути да основу овог резултата чини пословни добитак.

8.4. Остали расходи и приходи

Остали приходи и остали расходи у презентованом Билансу успјеха исказани су на сљедећи начин:

Позиција	2013. година		2012. година		
	Износ	%	Износ	%	Индекс
Приходи:	74.540	100,00	40.356	100,00	1.8471
Расходи:	95.052	127,52	74.229	183,93	1.2805
Резултат:	(20.512)	(27,52)	(33.873)	(83,93)	0.6055

По основу осталих прихода и расхода у оба посматрана периода остварен је негативан резултат, при чему је у текућем периоду дошло до значајног смањења овог резултата. Најзначајнија позиција осталих расхода јесте расходи по основу исправке вриједности и отписа потраживања који је исказан у претходном периоду у износу од 73.561 КМ и у текућем периоду у износу од 92.114 КМ. Отпис потраживања врши се на основу одговарајућих одлука у чијем су прилогу појединачно наведени корисници услуга и износи за отпис.

Расходи по основу исправке вриједности потраживања остварени су у укупном износу од 92.114 КМ. У оквиру наведених расхода потребно је истаћи следеће расходе:

- Расходе по основу исправке вриједности потраживања за утужена правна лица, који су остварени у износу од 39.569,38 КМ,
- Расходе по основу исправке вриједности потраживања за утужена физичка лица у износу од 14.470,01 КМ,
- Расходи по основу исправке потраживања (физичка лица) - рочност 7.100,84 КМ,
- Расходе по основу исправке вриједности потраживања - застарјела потраживања од правних лица преко три године у износу од 23.488,28 КМ и
- Расходе по основу исправке вриједности потраживања - застарјела потраживања од физичких лица преко три године у износу од 7.485,85 КМ.

8.5. Приходи и расходи по основу усклађивања вриједности имовине

Добитак и губитак по основу усклађивања вриједности имовине у претходном и у текућем периоду исказани су у износима који нису материјално значајни. У текућем периоду исказан је добитак у износу од 5.634 КМ (усклађивање вриједности остале имовине – 5.045 КМ), а у претходном у износу од 507 КМ.

8.6. Приходи и расходи по основу промјене рачуноводствених политика и исправљања грешака из ранијих година

Приходи и расходи по основу промјене рачуноводствених политика и исправке грешака из ранијих година у текућем периоду нису исказани, док су по истом основу исказани расходи у претходном периоду у износу од 8.644 КМ, који су настали по основу преноса потраживања од Фонда по основу исплаћених накнада

запосленима за боловање на konto 59100-Расходи по основу исправке грешака из ранијих година, што је објашњено у претходном извјештају.

8.7. Финансијски резултат

Укупно остварени финансијски резултат прије опорезивања исказан је у билансу успјеха на следећи начин:

<i>Група рачуна, рачун</i>	<i>ПОЗИЦИЈА</i>	<i>ИЗНОС</i>	
		<i>Текућа година</i>	<i>Претходна година</i>
	1. Добитак прије опорезивања	3.055	13.187
	2. Губитак прије опорезивања	0	0

У текућем као и у претходном периоду Друштво је исказало укупан позитиван финансијски резултат при чему је потребно напоменути да је у текућем периоду исказан нешто мањи финансијски резултат чему су допринијели већи финансијски расходи и остали расходи од њима одговарајућих прихода.

8.8. Извјештај о осталим добицима и губицима

Укупан нето добитак у обрачунском периоду износи 57.054 КМ. Наведени добитак је реализован по основу вишка прихода над расходима у износу од 3.055 КМ и добитка од смањења ревалоризационих резерви на сталним средствима у износу од 53.999 КМ

Пренесени дио ревалоризационих резерви, у износу од 53.999 КМ, је разлика између трошкова амортизације обрачунате на ревалоризовану књиговодствену вриједност грађевинских објеката и опреме и трошкова амортизације обрачунате на почетну набавну вриједност грађевинских објеката и опреме прије ревалоризације.

Пренос ревалоризационих резерви по овом основу књижен је ставом 341/720, у складу са одредбама МРС-16.

9. ИМОВИНА, КАПИТАЛ И ОБАВЕЗЕ

9.1. Уводне констатације

У Билансу срања – Извјештају о финансијском пословању основа мјерења у прикупљању и обради података за итраду финансијских извјештаја били су историјски и текући трошкови и очување физичког и финансијског капитала према захтјевима стандарда и дефинисаним рачуноводственим политикама. При томе су кориштени следећи основни принципи - концепти:

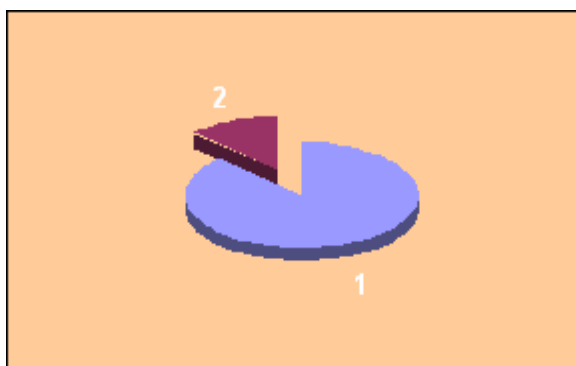
- наставак пословања,
- узрочност прихода и расхода,
- сталност и
- опрезност.

Средства су класификована према њиховом карактеру и степену очекиване ликвидности, на основу чега су позиције на страни активе класификоване према принципу растуће ликвидности а на страни пасиве опадајуће рочности.

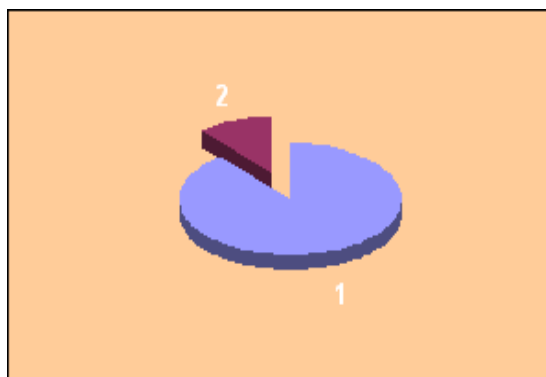
Вриједност пословне активе и пословне пасиве Друштва исказане у Билансу стања на дан 31.12.2013. године износи 10.903.374 КМ нето, (пословна актива исказана је у износу 13.299.212 КМ бруто, 2.395.838 КМ исправка вриједности) од чега је:

Активa:

Е Л Е М Е Н Т И	Текући период	Претходни период	Индекс
Стална имовина	9.498.985	9.492.078	1.0007
Текућа имовина	1.404.389	1.160.540	1.2101
УКУПНО:	10.903.374	10.652.618	1.0235

Текућа година

Претходна година

Графички приказ

Пасива:

<i>ЕЛЕМЕНТИ</i>	<i>Текући период</i>	<i>Претходни период</i>	<i>Индекс</i>
<i>Капитал</i>	10.378.880	10.376.799	1.0002
<i>Дугорочна резервисања</i>	38.238	31.681	1.2069
<i>Обавезе</i>	486.256	244.138	1.9917
<i>УКУПНО:</i>	10.903.374	10.652.618	1.0235

Текућа година

Претходна година

Графички приказ

9.2. Стална имовина

Висина сталне имовине у текућем у односу на претходни период остала је на истом нивоу, а исказане су следеће вриједности:

- Бруто износ сталне имовине 11.525.968 KM
- Исправка вриједности 2.026.983 KM
- Нето износ сталне године 9.498.985 KM.

Стална имовина Друштва, учествује у укупној имовини са 87,12% (у претходном периоду 89,10%), што је на нивоу учешћа сталне имовине у укупној имовини у претходним периодима. Високо учешће сталне имовине у укупној имовини, је због извршене процјене фер вриједности земљишта, објеката и опреме, по МРС-16, на дан 31.12.2009. године, те због дјелатности којом се Друштво бави.

У 2011. години вршена је процјена преосталог корисног вијека употребе опреме, која је имала ефекат на смањење трошкова амортизације, а што је објашњено у претходним ревизорским извјештајима..

Структура сталне имовине дата је у наредном прегледу:

(у КМ)

ПОЗИЦИЈА	Текући период	Претходни период
Нематеријална улагања	6.143	8.139
Земљиште	4.097.255	4.081.295
Грађевински објекти	4.801.779	4.856.348
Постројења и опрема	581.045	505.972
Дугорочни пласмани	12.763	40.324
УКУПНО:	9.498.985	9.492.078

Нематеријална улагања која су у претходном периоду била исказана у износу од 8.139 КМ односе се на улагање у програме за рачунаре – софтверска апликација књиговодственог програма. У текућем периоду извршена су улагања у износу од 404 КМ за преносиву лиценцу office програма и 2.000 КМ у софтверску апликацију књиговодственог програма.

Земљиште је исказано у износу од 4.097.255 КМ (у претходном периоду 4.081.295 КМ). У текућем периоду вршено је увећање вриједности земљишта у износу од 15.960 КМ, на постојећој парцели ИБ-1121, БП 3833/2 ЛН 794/1 ЗКУ 770 ПЗКУ 14111 м², која се налази у Служби за одржавање градског зеленила, у ул. Тиршовој 19. Инвестиција се односила на уређење земљишта, гдје су вађени постојећи пањев и вршено уклањање шибља, како би се створили услови за постављање расадника.

Грађевински објекти исказани су у износу од 4.801.779 КМ (у претходном периоду 4.856.348 КМ). Током текућег периода у грађевинске објекте инвестирано је укупно 35.849,30 КМ, и то у слиједеће инвестиције:

- у изградњу гараже у Служби одржавања градског зеленила по основу Записника о инвестицијама (број протокола: 3553/13) уложено је 23.674,94 КМ. У пословним књигама Друштва наведена инвестиција је евидентирана под инвентурним бројем 1.249. Радови на изради гараже у Служби одржавања градског зеленила трајали су четири мјесеца, у периоду од 01.03.2013. године до 30.06.2013. године.
- у изградњу ограде на градском гробљу „Пучиле“ по основу Записника о инвестицијама (број протокола: 6768/13) уложено је 12.174,36 КМ. У пословним књигама Друштва наведена инвестиција је евидентирана под инвентурним бројем 1.211. Радови на изради ограде трајали су два мјесеца, у периоду од 10.07.2013. године до 10.09.2013. године, те је у том периоду саграђено 97 дужних метара ограде.

У текућем периоду извршен је отпис слједећих грађевинских објеката, укупне садашње вриједности 1.408,75 КМ :

- ИБ 8 - једнодјелна капија, која се налази у Служби за одржавање градског зеленила, постала је нефункционална због старости, не може се више користити те је због тога и уклоњена. Наведена капија нема садашњу вриједност.

- ИБ 38 – аутомонтажна гаража, која се налази у Тиршовој бб, Служба за одржавање градског зеленила, и због старости је значајно изгубила на квалитету, функционалности и безбједности, те је због тога срушена и замјењена новим објектом. Садашња вриједност наведене гараже износи 340 КМ.
- ИБ 615 - кућица за чуваре – средство је било лоцирано на бившој локацији депоновања комуналног отпада, Бријесница, дужи временски период се не користи, нема функционалну вриједност нити доноси било какву економску корист. Садашња вриједност наведене кућице износи 1.068,75 КМ

Вриједност *опреме* на дан 31.12.2013. године, увећана је за 212.674,14 КМ, те додатно улагање у постојећу опрему у износу од 903,88 КМ. У току године евидентирани су следеће промјене вриједности ове позиције:

Ред. број	ИБ	Назив прибављеног средства	Датум активир.	Набавна вриједност
1.	1236	Уредска фотеља LGA 70	01.02.13	136,00
2.	1237	Монитор SAMSUNG S226350TS	01.04.13.	249,00
3.	1238	Монитор SAMSUNG S226350TS	01.04.13.	249,00
4.	1239	Монитор SAMSUNG S226300N	01.04.13.	249,00
5.	1240	Рачунар MSG IC I3 33220I	01.04.13.	849,00
6.	1241	Рачунар MSG IC I3 33220I	01.04.13.	849,00
7.	1242	Рачунар MSG IC I3 33220I	01.04.13.	849,00
8.	1243	УПС CBP 600VA 600 ELCD	01.04.13.	135,94
9.	1244	УПС CBP VALUE 1200VA AVR	01.04.13.	369,00
10.	1246	Штампач HP MLJ P1102	01.04.13.	178,20
11.	1247	Штампач CANON LBP 7100Cn	01.04.13.	399,00
12.	1248	Штампач KYOCERA FS – 4200DN	01.04.13.	1.579,00
13.	1250	Косилица VILAGER V46-18	30.04.13.	376,07
14.	1251	Моторна косачица MB 443 T	01.05.13.	606,84
15.	1252	Аугосмећар MAN 28.314 FNLC	01.05.13.	48.800,00
16.	1253	Теретно возило „MERCEDES ECONIC“ 2628	01.06.13.	42.051,28
17.	1255	Теретно возило „MERCEDES BENZ“ K59-K-024	01.07.13.	39.145,30
18.	1256	Моторна пила STIHL MS 440	01.08.13.	1.247,01
19.	1257	Клима GALANZ AUS 18H53FI20D2	01.08.13.	885,47
20.	1258	Клима LG K12EK	01.08.13.	747,95
21.	1259	Радни сто 274x55x75 цм	01.10.13.	186,20
22.	1260	Камион MERCEDES BENZ ATEGO T26-M-023	01.11.13.	49.850,00
23.	1261	Компјутер AMD SEMPRON LE145, Windows 8	01.12.13.	1.080,89
24.	1262	Монитор SAMSUNG LS22C15NS	01.12.13.	238,46
25.	1263	Теретно возило „VOLVO“ 981 T 838	01.12.13.	21.367,53
УКУПНО:				212.674,14

Пописом основних средстава утврђено је да су поједина основна средства застарјела, те да не доносе економске користи Друштву и иста су отписана у укупној садашњој вриједности од 923,02 KM.

Дугорочни кредити у земљи у 2013. години у односу на исте из 2012. године су мањи за 27.561 KM, процентуално за 69,89%, због већег износа измиренних обавеза за станове од стране радника. У 2013. години физичка лица за стамбене кредите су уплатили износ од 23.745,00 KM, док је за износ од 3.816,00 KM умањена обавеза по основу датих попушта за раднике који су исплатили кредит прије утврђеног периода и тиме остварили попуст од 25% на преостали износ дуга.

На осталим дугорочним финансијским пласманима евидентиран је износ од 890,00 KM, који се односи на дугорочне обвезнице које Друштво посједује, а колико је било иасказано и у претходном обрачунском периоду.

9.3. Текућа имовина

Текућа имовина исказана је у износу од 1.773.244 KM бруто, 368.855 KM исправка вриједности и 1.404.389 KM нето (у претходном периоду 1.160.540 KM), а према Билансу стања (за текући и за претходни обрачунски период) односи се на:

<i>СРЕДСТВА</i>	<i>Текући период</i>	<i>Претходни период</i>
Материјал	50.368,66	41.398
Недовршени властити учинци	18.614,55	15.417
Стална средства намјењена продаји	18.388,00	18.388
Дати аванси	802,04	863
Купци	1.207.634,57	933.372
Потраживања из специфичних послова	22.150,00	22.150
Друга потраживања	10.860,64	14.077
Готовина и готовински еквиваленти	74.612,67	105.788
Активна временска разграничења	957,65	9.087
УКУПНО:	1.404.388,78	1.160.540

Укупно стање текуће имовине у текућој години у односу на претходну годину, *веће* је за 243.849 KM, првенствено због повећања вриједности потраживања од купаца по основу извршених услуга, а уз смањење вриједности готовине и готовинских еквивалената, гдје су исказане и најзначајније промјене стања.

Структура залиха, сталних средстава и средстава обустављеног пословања намјењених продаји, која су у текућем периоду исказана у износу од 88.173 KM нето (у претходном периоду 76.066 KM) дата је у наредном прегледу:

П о з и ц и ј а	Износ на дан биланса текуће године			Претх. година
	Бруто износ	Исправ. вријед.	Нето износ (3-4)	
2	3	4	5	6
Залихе материјала	235.945	185.577	50.368	41.398
Залихе недовршене производње, полупроизвода и недовршених услуга	18.615	-	18.615	15.417
Стална средства и средства обустављеног пословања намијењена продаји	18.388	-	18.388	18.388
Дати аванси	802	-	802	863
УКУПНО:	273.750	185.577	88.173	76.066

Структура и индекс кретања дати су у наредном прегледу:

Редни број	О П И С	Текућа година		Претходна година	Индекс
		Износ	%		
1	2	3	4	5	6
1.	Залихе материјала	50,368	57.12	41,398	1.2167
2.	Залихе недовршене производње, полупроизвода и недовршених услуга	18,615	21.11	15,417	1.2074
3.	Залихе готових производа	0	0.00	0	0.0000
4.	Залихе робе	0	0.00	0	0.0000
5.	Стална средства и средства обустављеног пословања намјењена продаји	18,388	20.85	18,388	1.0000
6.	Дати аванси	802	0.91	863	0.9293
	УКУПНО залихе	88,173	100.00	76,066	1.1592

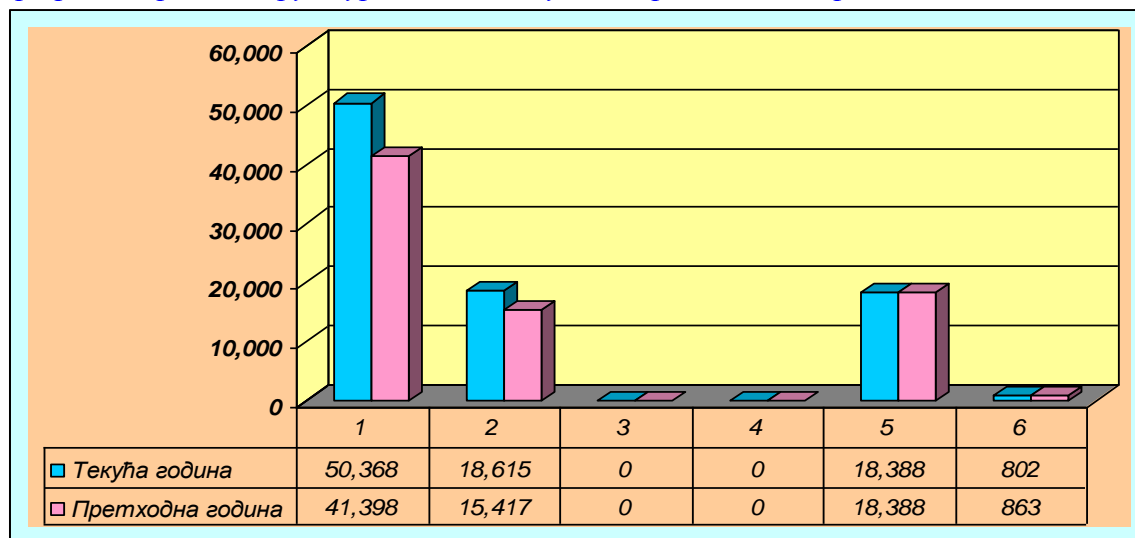
У оквиру *залиха материјала* евидентиране су преостале залихе материјала, које су на крају текућег периода веће за 8.970,00 КМ у односу на исте из претходне године. Од залиха материјала на крају текућег периода потребно је истаћи да се највећи дио односи на залихе ситног инвентара и ХТЗ опреме у износу од 32.036,05 КМ, затим залихе резервних дијелова у складишту које износе 8.931,45 КМ, које се највише држе због застарјелог возног парка, те залихе материјала у складишту које износе 9.401,16 КМ.

Залихе недовршене производње, полупроизвода и недовршених услуга на крају текуће године износе 18.615,00 КМ и исте се односе на залихе садног материјала, који се користи за потребе Службе за одржавање градског зеленила.

У оквиру рачуна *грађевинских објеката намијењених продаји* евидентиране су подрумске просторије намијењене продаји вриједности 18.388 КМ, које се налазе у грађевинским објектима Трифунчевић и Перић, а које су власништво Друштва. Будући да је иста вриједност ове позиције исказана и у претходном периоду, то би Друштво овој позицији требало дати одговарајући рачуноводствени третман.

На конту *Дати аванси* евидентиране су авансне уплате добављачима у износу од 802,00 КМ.

Графички приказ структуре залиха текућег и претходног периода:

Краткорочних потраживања, пласмана и готовине дати су у наредном прегледу:

П о з и ц и ј а	Износ на дан биланса текуће године			Претходна година
	Бруто износ	Исправка вриједности	Нето износ (3-4)	
2	3	4	5	6
Краткорочна потраживања	1.423.923	183.278	1.240.645	969.599
а) Купци – повезана лица	538.399	0	538.399	0
б) Купци у земљи	852.513	183.278	669.235	933.372
ц) Потр. из спец. послова	22.150	0	22.150	22.150
д) Др. кратк. потраживања	10.861	0	10.861	14.077
Кратк. финанс. пласмани	0	0	0	0
а) Дио дуг. фин. пласмана	0	0	0	0
Гот. еквиваленти и гот.	74.613	0	74.613	105.788
а) Готовински екв-ХОВ	0	0	0	0
б) Готовина	74.613	0	74.613	105.788
Активна временска разграничења	958	0	958	9.087
УКУПНО:	1.499.494	183.278	1.316.216	1.084.474

Потраживања од купаца у текућој години мања су за 264.136,74 КМ у односу на стање потраживања из претходног периода, због посебног евидентирања потраживања од повезаних правних лица, која су у претходном периоду била евидентирана у оквиру конта 201 – *купци у земљи*, док су у текућем периоду евидентирана у оквиру конта 200 – *Купци – повезана правна лица*.

Редовна потраживања од физичких лица износе 468.845,14 КМ и већа су за 138.986,80 КМ од потраживања из претходне године. Процентуално учешће редовних потраживања од физичких лица у укупним потраживањима у текућој години износи 67,57% са процентом наплативости по основу редовних потраживања од 77,64%, док је у претходној години проценат наплативости износио 79,11%.

Редовна потраживања од правних лица износе 219.753,39 КМ и иста су знатно умањена у односу на потраживања из претходне године, односно мања су за 401.347,76 КМ, првенствено због потраживања од Административне службе града Бијељина од којих се потражује 537.481,65 КМ, а која се од 01. јануара 2013. године евидентирају у оквиру конта 200 – *Купци – повезана правна лица*. Редовна потраживања од правних лица у укупним потраживањима учествују са 32,43%. Проценат наплативости редовних потраживања од правних лица у текућој години износи 86,24% док је у претходној години износио 74,44%.

Усаглашавање потраживања од правних лица и осталих купаца услуга, изузев домаћинства, вршено је путем ИОС-а са стањем на дан 30.11.2013. године.

Стање потраживања на конту *Потраживања од правних лица* са 30.11.2013. године износи 277.690,80 КМ.

Правним лицима послато је укупно 1.790 ИОС-а са укупним потраживањем од 239.910,60 КМ. Са правним лицима усаглашено је 249 ИОС-а укупног потраживања од 76.276,58 КМ, док је 7 ИОС-а неусаглашено са укупним потраживањима од 4.202,06 КМ.

Од укупног броја послатих ИОС-а, 1.534 ИОС-а нису враћена са укупним потраживањем од 159.431,96 КМ. На наведеним ИОС-има постоји обавјештење, да уколико се ИОС-и не врати у року од 10 дана, сматра се усаглашеним.

Са физичким лицима у текућој години закључен је 51 писмени *Споразум о плаћању дуга*, а са правним лицима и предузетницима закључено је 14 писмених *Споразума о плаћању дуга*.

Основном суду у Бијељини поднијето је 54 приједлога за извршење против физичких лица, а Окружном привредном суду у Бијељини поднијето је 47

приједлога за извршење против правних лица. Окружном привредном суду у Бијељини поднијете су двије тужбе у текућој години.

Исправка потраживања је извршена према списку купаца за које се процјењује немогућност наплате, уз дата образложења. Друштво нема посебно дефинисану политику исправке потраживања, али се за сваког купца појединачно врши процјена наплативости и дају објашњења. Стање исказано у Синтетичком бруто билансу и у Аналитичком бруто билансу одговара стању исказаном у билансу стања.

Важећи закон о порезу на добит расходе по основу исправке вриједности потраживања признаје у цјелокупном износу, обрачунатом у складу са прописима којима се регулише област рачуноводства осим у случају да се ради о потраживањима од лица према коме истовремено постоје и неизмирене обавезе. Закон о облигационим односима (Сл.л. СФРЈ бр 29/78, 39/85, 45/89, 57/89) и Закон о измјенама и допунама Закона о облигационим односима (Сл.г.л. Р.С. бр. 17/93 и 03/96).

У случају када постоје докази да се наплата не може извршити (дужник у стечају, односно завршен ликвидациони поступак, застарјело потраживање по Закону о облигационим односима и др.) врши се отпис потраживања.

На дан билансирања потребно је извршити анализу рочности потраживања (прије свега потраживања од купаца), како би се евидентирало њихово застаријевање. Ниједним важећим рачуноводственим прописом није одређен временски период након чијег би истека требало вршити исправку вриједности било чијег потраживања. Предузеће актом ближе уређује начин процјењивања - као што је већ коментарисано на почетку овог излагања. Дакле, треба да утврди метод који ће примијенити за утврђивање постојања рачуна са успореним плаћањем, као и начин отписа сумњивих и спорних потраживања.

Постоје два основна метода отписа сумњивих и спорних потраживања:

- директна - ако је немогућност наплате извјесна и документована
- индиректна - умањено за износ вјероватне неплативости потраживања

Метод директног отписа: ако ненаплатива потраживања нису вјероватна и процјењива, не тражи се исправка вриједности, умјесто тога рачуни се отписују када се сматрају ненаплативим.

У смислу уобичајених процедура засновних на рачуноводственим стандардима, процјена износа ненаплативих потраживања, осим оних чија је ненаплативост документована, може се вршити примјеном:

- *методе старости доспијећа, односно застарјелости потраживања или*
- *методе постотка од нето продаје*

Тзв. "метода потраживања" - тј. метода која је оријентисана на биланс стања и којом се процјењује коначан салдо рачуна исправке вриједности потраживања од купаца на датум биланса стања (имајући у виду немогућност наплате код појединих купаца и домаћинства, гдје је присутан веома кратак рок застаријевања).

Карактеристика наплате потраживања јесте готовинска наплата путем благајне. Друштво има Одлуку о благајничком максимуму. Друштво **има** нормативни акт о пословању готовим новцем према *Уредби о условима и начину плаћања готовим новцем* ("Службени гласник Републике Српске" број: 97/03 и 1/04), утврђен као Процедуре руковања готовим новцем, што је, имајући у виду наведени начин наплате, било неопходно. За примљене уплате грађана саставља се потребна документација уплата на налогу, и збирно сачињава налог благајни за наплату за тај дан.

Потраживања из специфичних послова чине потраживања од друштва „Субашић”, а односе се на изгубљени судски спор, гдје је тужени а.д. „Комуналац” уплатило цјелокупан износ изгубљеног судског спора, док по основу тога од друштва „Субашић” потражује 22.150,00 КМ. Будући да је и у претходном рачуноводственом периоду било исказано исто стање и да није било промјена на наведеној позицији, истој би било потребно дати одговарајући рачуноводствени третман.

У структури *других потраживања*, су потраживања од запослених у износу од 2.594,46 КМ и потраживања од Фонда здравства за боловања у износу од 8.266,18 КМ. Друга потраживања у текућој години мања су за 3.216 КМ у односу на потраживања из претходне године, што је настављена тенденција из претходног периода.

За потребе пословања готовим новцем Друштво је донијело Одлуку о утврђивању благајничког максимума број: 4966/2012 од 01.11.2012. године (Прије ове Одлуке у Друштву је била донесена и Одлука број: 2126/2012 од 16.05.2012. године).

9.4. Повезана лица

9.4.1. Дефинисаност повезаних лица

Према члану 13. тачка 5. Закона о јавним предузећима („Службени гласник Републике Српске“ број: 75/04) повезаним лицима се сматрају:

- чланови уже породице повезаних лица до трећег степена крвног сродства или тазбине, односно особе које живе у истом домаћинству са повезаним лицима;
- правна лица која располажу гласачким правима у предузећу;
- правна лица у којима предузеће има удио од најмање 5% од укупног збира гласачког права;
- правна лица у којима са најмање 5% збира гласачких права располаже правно лице.
- правна лица у којима је повезано лице или чланови уже породице члан надзорног одбора или управе.

Идентификација и промет са повезаним лицима су утврђена на основу стања обавеза и потраживања на дан билансирања, односно 31. децембра 2013. године.

Рјешењем Окружног привредног суда у Бијељини број: 059-0-Рег-11-000 364 од 22. јуна 2011. године уписан је пренос права својине на капиталу Републике Српске у дијелу од 65%, а у износу од 2.436.256 КМ, на јединицу локаалне самоуправе - град Бијељина.

На основу власништва на акцијама, које има град Бијељина и предузећа, којима је Град оснивач, следећа повезана лица су остварила пословне односе у 2013. години:

1. Општина Бијељина:

- као купац: по основу услуга одвоза отпада, услуга јавне хигијене и услуга градског зеленила,
- као добављач: претплата на Службени гласник,

2. „Водовод и канализација“ а.д Бијељина:

- као купац: по основу услуга одвоза отпада
- као добављач: испорука воде,

3. ЈП „ЕКО-ДЕП“ Регионална депонија Бијељина –

- као добављач: услуге депоновања комуналног отпада,

4. ЈП „Градска топлана“ Бијељина,

- као купац: услуге одвоза отпада

5. ЈП „Дирекција за изградњу и развој града“ Бијељина

- као купац: услуге одвоза отпада
- као добављач: услуге паркирања службених возила.

9.4.2. Преглед промета са повезаним лицима:

Према стању у књиговодству промет и салдо са повезаним лицима на дан 31. децембар 2013. године износи:

У КМ

Рачун	Назив трансакције	Дугује	Потраж.	Салдо
201	1. Град Бијељина	1.252.597,94	715.116,29	537.481,65
432	Комуналне услуге	1.252.497,94	715.016,29	537.481,65
	Претплата Сл.гласника - фактура	100,00	100,00	0
201	2. Водовод и канализација Бијељина	17.763,30	18.002,15	(238,85)
432	Комуналне услуге	3.716,60	3.434,75	281,85
	Услуге водовода и канализације	14.046,70	14.567,40	(520,70)
432	3. „Еко - деп“ Бијељина	678.335,41	914.576,20	(236.240,79)
	Депоноване отпада - фактуре	678.335,41	914.576,20	(236.240,79)
432	4. ЈП „Градска топлана“ д.о.о. Бијељина	306,88	159,53	147,35
	Комуналне услуге	306,88	159,53	147,35
201	5. „Дирекција за изградњу“ Бијељина	2.049,06	1.680,66	368,40
432	Комуналне услуге	1.449,06	960,66	488,40
	Услуге паркирања	600,00	720,00	(120,00)
200	УКУПНО:	1.257.970,48	719.571,23	538.399,25
431	УКУПНО:	693.082,11	929.963,60	(236.881,49)
	Укупно	1.951.052,59	1.649.534,83	301.517,76

9.4.3. Основа за остваривање трансакција:

Промет са повезаним лицима обављао се на основу следећих трансакција:

1. Град Бијељина:

- као купцу на основу Уговора бр. 02-404-110/2013, вршене су услуге одвоза смећа, одржавање јавног градског зеленила, одржавање, чишћење и прање јавних површина на подручју насељеног мјеста Јања и у граду Бијељина, одвожење комуналног отпада - домаћинства МЗ Бријесница и Доња Љељенча, а по основу мјесечно испостављених рачуна,
- као добављач Град се појављује по основу испостављеног рачуна за претплату „Службеног гласника града Бијељина“.

2. Еко-Деп ЈП Бијељина:

- као добављач на основу Уговора бр. 01-12-98/12 од 31.12.2012. године за услуге пријема и депоновања отпада из домаћинства, за услуге пријема и депоновања клаоничког отпада и за услуге пријема и депоновања фекалног отпада.

3. Остала повезана лица

- Са осталим повезаним лицима нису склапани уговори, те се међусобне трансакције обављају на основу испостављених фактура по извршеним услугама.

9.4.4. Преглед доспјелих обавеза

Према напријед датом прегледу стање ненаплаћених потраживања и обавеза од повезаних лица износи:

- износ ненаплаћених потраживања 538.399,25 KM
- износ обавеза према повезаним лицима 236.881,49 KM

Спорна потраживања од повезаних правних лица у текућој години нису постојала, као ни обавезе по основу спорних потраживања.

Усаглашавање потраживања од повезаних правних лица вршено је путем ИОС-а са стањем на дан 30.11.2013. године.

Стање потраживања на рачуну Потраживања од купаца - повезана правна лица на дан 30.11.2013. године износи 545.991,20 KM.

Укупан број послатих ИОС-а повезаним правним лицима је 4 комада, од којих се потражује 545.991,20 KM. Са три повезана правна лица извршена су усаглашавања потраживања од 545.866,06 KM, а од једног повезаног правног лица није враћен ИОС са укупним потраживањем од 125,14 KM.

9.5. Капитал

На захтјев Друштва Централни регистар хартија од вриједности А.Д. Република Српска, Бања Лука, доставља године Извјештај Централног регистра - књигу акционара, а која садржи следеће:

- податке о власницима
- податке о броју и номиналној вриједности акција
- податке о врсти и локалној ознаци акција
- податке о укупном броју акција
- податке о процентуалном ућешћу сваког акционара.

Према Билансу стања на дан 31.12.2013. године структура капитала је следећа:

Редни број	О П И С	Текућа година		Претходна година	Индекс
		Износ	%		
1	2	3	4	5	6
I	Основни капитал	3,748,014	36.11	3,748,014	1.0000
II	Уписани неуплаћени капитал	0	0.00	0	0.0000
III	Емисиона премија	0	0.00	0	0.0000
IV	Резерве	449,982	4.34	480,291	0.9369
V	Ревалоризационе резерве	6,042,004	58.21	6,096,978	0.9910
VI	Нереализовани добици по основу финансијских средстава расположивих за продају	0	0.00	0	0.0000

VII	Нереализовани губици по основу финансијских средстава расположивих за продају	0	0.00	0	0.0000
VIII	Нераспоређени добитак	138,880	1.34	86,132	1.6124
IX	Губитак до висине капитала	0	0.00	34,616	0.0000
УКУПНО Капитал:		10,378,880	100,00	10,376,799	1.0002

У билансу стања исказана је вриједност основног капитала у износу од 3.748.014 КМ који се у цјелости односи на акцијски капитал – обичне акције и који одговара стању исказаном у књизи акционара. Резерве из добитка исказане су у износу од 449.982 КМ и ревалоризационе резерве у износу од 6.042.004 КМ (у претходном периоду 6.096.978 КМ).

У претходном табеларном прегледу капитала, приказана је структура укупног капитала Друштва на дан 31.12.2013. године, из чега се може видјети да је дошло до повећања укупног капитала Друштва за 2.081 КМ, процентуално за 0,02%.

Ревалоризационе резерве Друштва на дан 31.12.2013. године мање су за 54.974,35 КМ у односу на стање ревалоризационих резерви на дан 31.12.2012. године.

Износ од 53.998,75 КМ односи се на покриће износа амортизације настале због увећања вриједности основних средстава по основу извршених процјена фер вриједности, према МРС-16. У књиговодству Друштва, износ од 53.998,75 КМ, евидентиран је на одговарајућим рачунима За износ ревалоризационих резерви од 53.998,75 КМ, увећан је укупан нераспоређени добитак текуће године, који је приказан у Билансу стања на АОП-у 119 у укупном износу од 57.054 КМ.

Пренос ревалоризационих резерви по овом основу књижен је у складу са одредбама МРС-16.

Износ од 975,60 КМ односи се на умањење ревалоризационих резерви по основу отписане опреме и грађевинских објеката, предложене по Попису урађеном на дан 31.12.2013. године.

Друштво је сачинило Извјештај о промјенама у капиталу за период који се завршава на дан 31.12.2013. године у коме су дати стање и промјене у капиталу у посматраном периоду. Крајње стање исказаног капитала одговара стању исказаном у билансу стања.

9.6. Дугорочна резервисања

У текућој години на рачуну резервисања за отпремнине приликом одласка у пензију према обрачуна актуара, а у складу са МРС-19, евидентиран је износ од 49.833,13 КМ, те је исти у току текуће године умањен за исплаћене отпремнине за одлазак у пензију у износу од 11.594,70 КМ.

Обавеза укалкулисавања резервисања за отпремнине и јубиларне награде по МРС 19 - Примања запослених релативно је нова ствар у Републици Српској, али је законска обавеза на основу Закона о рачуноводству и ревизији Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број.: 67/05) а самим тим и обавезна примјена МРС. Укупни ефекти прве примјене МРС 19 књиже се на терет расхода резервисања у утврђеном износу. Будући да се резервисања укалкулисавају, пошто се исплате у току године (као отпремнине, јубиларне награде и сл.), укидају се резервисања у корист прихода од укидања резервисања, тако да је ефекат на Биланс успјеха једнак нули.

Идуће године, у сарадњи са кадровском службом потребно је процијенити неопходан износ средстава према предвиђеној динамици пензионисања и примања награда те извршити резервисање по оба основа или ангажовати овлаштеног актуара.

9.7. Обавезе

Обавезе у текућем обрачунском периоду (као и претходном) у цјелости се односе на краткорочне обавезе (дугорочних обавеза није ни било). Структура краткорочних обавеза дата је у наредном прегледу:

ОБАВЕЗЕ	Текући период	Претходни период
Краткорочне финансијске обавезе	53.387	0
обавезе из пословања	394.234	203.388
Обавезе из специфичних послова	1.795	1.065
Обавезе за зараде и накнаде зарада	0	0
Друге обавезе	96	0
Порез на додату вриједност	31.417	36.475
Обавезе за остале порезе, доприносе и др. дажбине	4.508	2.174
Пасивна временска разграничења	819	1.036
УКУПНО:	486.256	244.138

Краткорочне финансијске обавезе: Износ исказан на овој позицији од 53.387 КМ (у претходном периоду ове обавезе нису биле исказане) представља преостали дио обавеза по краткорочном кредиту, који је реализован у априлу 2013. године у износу од 150.000 КМ, а чије се сервисирање врши у једнаким мјесечним анuitетима од 12.076,67 КМ, почев од 23. маја 2013. године.

Обавезе из пословања Обавезе из пословања Друштва у текућој години значајно су повећане у односу на исте из претходног периода, односно веће су за 190.846 КМ, првенствено због већих обавеза Друштва према добављачима, јер су у току текуће године вршена значајна инвестициона улагања, те су по основу наведеног и обавезе према добављачима повећане. Значајан дио наведених обавеза уплаћен је почетком 2014. године.

На рачуну *примљених аванса* евидентиране су авансне уплате од купаца услуга у износу од 958 КМ, које нису материјално значајне.

У оквиру *обавеза из специфичних послова* евидентиран је износ од 1.795 КМ, који се односи на обавезе Друштва према ЦСБ за услуге службеног лица, ангажованог за рад возила које превози непрописно паркирана возила. По основу наведеног ангажовања службеног лица ЦСБ Друштво уплаћује 30% од укупне реализације у току године. Наведена обавеза се односи на последњи мјесец текуће године.

Обавезе по основу *пореза на додату вриједност* које су исказане у износу од 31.417 КМ су обавезе за децембар текуће године и исте су уплаћене у цјелости 09.01.2014. године.

У оквиру *обавеза за остале порезе и доприносе и друге дажбине* укалкулисане су обавезе за водни допринос у износу од 2,00 КМ, накнада за шуме у износу од 2.889,73 КМ и накнада за противпожарну заштиту у износу од 1.616,89 КМ. Наведене обавезе су уплаћене у јануару 2014. године.

У оквиру *пасивних временских разграничења* евидентирана су разграничења за авансне уплате од купаца у износу од 819,00 КМ.

10. БИЛАНС ТОКОВА ГОТОВИНЕ

Друштво је, у обрачунском периоду, пословало са укупним приливом готовине од 4.505.329 КМ, док је укупан одлив готовине износио 4.536.504 КМ, тако да је на крају обрачунског периода нето одлив готовине износио 31.175 КМ, што је условљено већим одливом готовине из пословних активности. У 2012. години нето одлив готовине износио је 313.600 КМ.

10.1. Приливи и одливи по основу пословних активности

ПОЗИЦИЈА	ИЗНОС	
	Текућа година	Претходна година
2	4	5
A. ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ ПОСЛОВНИХ АКТИВНОСТИ		
I. Приливи готовине из пословних активности	4,476,123	3,813,671
1. Приливи од купаца и примљени аванси	4,437,686	3,775,170
2. Приливи од премија, субвенција, дотација и сл.		
3. Остали приливи из пословних активности	38,437	38,501
II. Одливи готовине из пословних активности	4,536,504	4,183,374
1. Одливи по основу исплата добављачима и дати аванси	1,840,362	1,450,436
2. Одливи по основу исплата зарада, накнада зарада и осталих личних расхода	2,092,611	2,051,165
3. Одливи по основу плаћених камата		40
4. Одливи по основу пореза на добит		
5. Остали одливи из пословних активности	603,531	681,733
III. Нето прилив готовине из пословних активности	0	0
IV. Нето одлив готовине из пословних активности	60,381	369,703

Приливи готовине из пословних активности у текућој години су већи за 662.452 КМ од прилива готовине из претходне године, првенствено због већег прилива од купаца и примљених аванса, и ако су потраживања од купаца на крају текуће године знатно већа од потраживања из претходне године. У текућој години број корисника одвоза отпада како физичких тако и правних лица знатно се повећао због ширег подручја са кога се врши одвоз чврстог комуналног отпада.

Одливи готовине из пословних активности у текућој години су повећани за 353.130 КМ у односу на претходну годину, првенствено по основу већих исплата добављачима, које су повећане за 389.926 КМ, као и одливи по основу исплата зарада, накнада зарад и осталих личних расхода, који су већи за 41.446 КМ. Остали одливи из пословних активности у текућој години у односу на претходну умањени су за 78.202 КМ.

Нето одлив готовине из пословне активности у текућој години износи 60.381 КМ и исти је умањен за 309.322 КМ у односу на претходну годину, због знатно већег прилива готовине од купаца.

10.2. Приливи и одливи по основу активности инвестирања

ПОЗИЦИЈА	ИЗНОС	
	Текућа година	Претходна година
2	4	5
Б. ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ АКТИВНОСТИ ИНВЕСТИРАЊА		
I. Приливи готовине из активности инвестирања	29,206	56,103
1. Приливи по основу краткорочних финансијских пласмана		
2. Приливи по основу продаје акција и удјела		
3. Приливи по основу продаје нематеријалних улагања, некретнина, постројења, опреме, инвестиционих некретнина и биолошких средстава		
4. Приливи по основу камата	5,461	4,984
5. Приливи од дивиденди и учешћа у добитку		
6. Приливи по основу осталих дугорочних финансијских пласмана	23,745	51,119
II. Одливи готовине из активности инвестирања	0	0
1. Одливи по основу краткорочних финансијских пласмана		
2. Одливи по основу куповине акција и удјела		
3. Одливи по основу куповине нематеријалних улагања, некретнина, постројења, опреме, инвестиционих некретнина и биолошких средстава		
4. Одливи по основу осталих дугорочних финансијских пласмана		
III. Нето прилив готовине из активности инвестирања	29,206	56,103
IV. Нето одлив готовине из активности инвестирања	0	0

Приливи готовине из активности инвестирања мањи су за 26.897 КМ у текућој години у односу на претходну годину, првенствено због мањег прилива по основу дугорочних финансијских пласмана, који се односе на наплаћена потраживања од физичких лица по основу стамбених кредита, јер је већи број физичких лица у цјелости измирио своје обавезе.

Одливи готовине из активности инвестирања нису исказани нити у текућем нити у претходном рачуноводственом периоду.

Нето прилив готовине из активности инвестирања исказан је у висини укупних прилива по наведеном основу, будући да одливи нису били исказани у оба посматрана периода.

10.3. Приливи и одливи по основу активности финансирања

ПОЗИЦИЈА	ИЗНОС	
	Текућа година	Претходна година
2	4	5
В. ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ АКТИВНОСТИ ФИНАНСИРАЊА		
I. Прилив готовине из активности финансирања (328 до 331)	0	0
1. Приливи по основу повећања основног капитала		
2. Приливи по основу дугорочних кредита		
3. Приливи по основу краткорочних кредита		
4. Приливи по основу осталих дугорочних и краткорочних обавеза		
II. Одливи готовине из активности финансирања (333 до 338)	0	0
1. Одливи по основу откупа сопствених акција и удјела		
2. Одливи по основу дугорочних кредита		
3. Одливи по основу краткорочних кредита		
4. Одливи по основу финансијског лизинга		
5. Одливи по основу исплаћених дивиденди		
6. Одливи по основу осталих дугорочних и краткорочних обавеза		
III. Нето прилив готовине из активности финансирања (327-332)	0	0
IV. Нето одлив готовине из активности финансирања (332-327)	0	0

У текућем периоду нису укључени приливи и одливи средстава по основу краткорочног кредита.

10.4. Укупни приливи и одливи

ПОЗИЦИЈА	ИЗНОС	
	Текућа година	Претходна година
2	4	5
Г. УКУПНИ ПРИЛИВИ ГОТОВИНЕ	4,505,329	3,869,774
Д. УКУПНИ ОДЛИВИ ГОТОВИНЕ	4,536,504	4,183,374
Ђ. НЕТО ПРИЛИВ ГОТОВИНЕ	0	0
Е. НЕТО ОДЛИВ ГОТОВИНЕ	31,175	313,600
Ж. ГОТОВИНА НА ПОЧЕТКУ ОБРАЧУНСКОГ ПЕРИОДА	105,788	419,388
З. ПОЗИТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ ПО ОСНОВУ ПРЕРАЧУНА ГОТОВИНЕ		
И. НЕГАТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ ПО ОСНОВУ ПРЕРАЧУНА ГОТОВИНЕ		
Ј. ГОТОВИНА НА КРАЈУ ОБРАЧУНСКОГ ПЕРИОДА	74,613	105,788

Готовина на крају обрачунског периода у текућој години износи 74.613,00 КМ, јер је Друштво у току текуће године имало знатно већи одлив готовине од прилива, тако да укупни нето одлив готовине на крају обрачунског периода износи 31.175,00 КМ.

11. ОСТАЛЕ НАПОМЕНЕ

11.1. Попис

Ревизор није непосредно учествовао у попису, али су му на располагање стављени сви материјали у вези са пописом (Одлука о образовању комисија за попис, Упутство за попис средстава, потраживања и обавеза на крају 2012. године, План рада комисије за попис и сл.). Реконструисање стања на дан пописа у току ревизије није вршено будући да није било спорних питања у вези са пописом.

На основу овлаштења из Статута Друштва Директор је донио Одлуку о образовању Комисије за попис (број: 6526/13 од 05.12.2013. године) којом су именовани чланови Комисије за попис и то:

- сталних средстава,
- материјала, резервних дијелова и ситног инвентара,
- производње, производа,
- робе,
- готовог новца и хартија од вриједности,
- потраживања и обавеза,
- временских разграничења.

Истом Одлуком образовано је пет посебних комисија и Централна пописна комисија у саставу:

1. Марјановић Милица, председник,
2. Бешлић Петрија, члан и
3. Савић Славица, члан.

Послови пописа уређени су Правилником о вршењу пописа и усклађивања књиговодственог са стварним стањем имовине и обавеза (децембар. 2010. године) и Упутством за попис средстава, потраживања и обавеза на крају 2012. године (број: 5435/2012 од 03.12.2012. године).

11.2. Сталност пословања

Према МРС 1: Презентација финансијских извјештаја менаџмент предузећа код припреме финансијских извјештаја треба да процјени способност предузећа за наставком сталног пословања. Финансијске извјештаје треба припремити на бази начела „сталности пословања“, осим ако менаџмент не намјерава да ликвидира правно лице, или да престане да послује, односно ако нема другу реалну алтернативу него да то уради. Када је менаџмент, приликом процјењивања, свјестан значајне неизвјесности која се односи на догађаје или услове који могу изазвати значајну сумњу у способност правног лица да настави да послује по начелу сталности пословања, ове неизвјесности треба објавити. Када финансијски

извјештаји нису састављени према начелу сталности пословања, ту чињеницу треба објавити заједно са основом на којој су финансијски извјештаји састављени и навођењем разлога зашто правно лице сматра да неће наставити да послује на бази овог начела.

У процјењивању да ли је претпоставка сталности пословања одговарајућа, менаџмент узима у обзир све расположиве информације о будућности, тј. најмање дванаест мјесеци од дана биланса стања, с тим да тај период може бити и дужи. Степен разматрања зависи од чињеница у сваком појединачном случају. Када правно лице има дугу историју профитабилног пословања и отворен приступ финансијским ресурсима, закључак да је начело сталности пословања примјерено може се постићи и без детаљне анализе. У другим случајевима, менаџмент треба да размотри широк спектар фактора који се односе на садашњу и очекивану профитабилност, распореде отплате дуга и потенцијалне изворе замјене финансирања, прије него што закључи да је примјена начела сталности пословања примјерена.

11.3. Догађаји након датума биланса

Након датума биланса није било догађаја који би битније промијенили исказане билансне позиције Друштва. Након истека пословне године Друштво је наставило са наплатом потраживања и испуњења преузетих обавеза из претходног периода које су пренесене у наредни период и исказане у финансијским извјештајима.

11.4. Порески ризик

Република Српска и Босна и Херцеговина тренутно имају више закона који регулишу разне порезе уведене од стране надлежних органа. Порези који се плаћају укључују ПДВ, порез на добит и порезе на плате, заједно са другим порезима. За разлику од развијенијих тржишних привреда закони којима се регулишу ови порези нису били примјењивани дуже вријеме, те не постоји дугогодишња пракса примјене, а са друге стране прописи којима се врши имплементација ових закона често су нејасни или не постоје. Из овог разлога, често се јављају разлике у мишљењу међу државним министарствима и организацијама у вези са правном интерпретацијом законских одредби што може довести до неизвјесности и сукоба интереса. Пореске пријаве су предмет контрола и прегледа од стране више овлашћених органа којима је законом омогућено прописивање јако строгих казни и затезних камата.

Тумачење пореских закона од стране пореских власти у односу на трансакције и активности Друштва могу се разликовати од тумачења руководства. То може довести до оспоравања трансакција од стране пореских власти и Друштву може бити одређен додатни износ пореза, казни и камата. У складу са Законом о пореској управи Републике Српске, период застарјелости пореске обавезе је 5 година. То практично значи да пореске власти имају права да одреде плаћање неизмирених

обавеза у року од 5 година од тренутка када је обавеза настала. Ове чињенице утичу да порески ризик у Републици Српској и Босни и Херцеговини буде значајнији од оног у земљама за развијенијим пореским системом.

11.5. Судски спорови

Друштво је за потребе праћења наплате потраживања саставило Списак активних приједлога и тужби по којима је Друштво тражилац извршења или тужби. У списку (прегледу) који се у Друштву ажурно води установљена је евиденција о:

- Броју предмета,
- Извршеник или тужени,
- Износ,
- Извјесност наплате.

На исти начин Друштво је сачинило Списак активних тужби по којима је Друштво тужена страна.

Због обимности материјала наведени спискови се налазе у радним папирима код ревизора и нису саставни дио извјештаја.

11.6. Девизни курсеви

Средњи девизни курсеви, утврђени на међубанкарском тржишту девиза, примјењују се за прерачун девизних позиција у билансима Друштва у Конвертибилне марке (КМ). Ови курсеви за главне валуте су били:

<i>Валута</i>	<i>31.12.2006. године</i>	<i>31.12.2007. године</i>	<i>31.12.2008. године</i>	<i>31.12.2009. године</i>
EUR	1.9558	1.9558	1.955830	1.955830
USD	1.4851	1.3312	1.387310	1.364088
CHF	1.2171	1.1779	1.307111	1.314579

<i>Валута</i>	<i>31.12.2010. године</i>	<i>31.12.2011. године</i>	<i>31.12.2012. године</i>	<i>31.12.2013. године</i>
EUR	1.955830	1.955830	1.955830	1.955830
USD	1.472764	1.511577	1.483600	1.419016
CHF	1.567800	1.608942	1.619065	1.595424

11.7. Текући и одложени порези

11.7.1. Текући порез на добитак

Текући порез на добитак представља износ који се обрачунава и плаћа у складу са Законом о порезу на добит („Службени гласник Републике Српске“, број: 91/06) а

koji se primjeњуje počevši od 1. januara 2007. godine. Teкући порез на добитак представља износ који се обрачунава примјеном прописане пореске стопе од 10% на основицу утврђену пореским билансом, коју представља износ добитка прије опорезивања по одбитку ефеката усклађивања прихода и расхода, односно умањења за улагања у машине и опрему за обављање производне дјелатности извршене у току године, а у складу са пореским прописима Републике Српске. Умањење пореске основице по основу улагања у машине и опрему за обављање производне дјелатности ће се признавати привремено, и то до 31. децембра 2008. године.

Порески прописи Републике Српске не предвиђају могућност да се порески губици из текућег периода могу користити као основа за повраћај пореза плаћеног у претходним периодима. Међутим, губици из текућег периода исказани у пореском билансу могу се користити за умањење пореске основице будућих обрачунских периода, али не дуже од пет година.

11.7.2. Одложени порез на добитак

Одложени порез на добитак се обрачунава коришћењем методе утврђивања обавеза према билансу стања, за привремене разлике произашле из разлике између пореске основице средстава и обавеза у билансу стања и њихове књиговодствене вриједности. Одложене пореске обавезе се признају за све привремене опорезиве разлике. Одложена пореска потраживања се признају за све одбитне привремене разлике и ефекте пореских губитака и пореских кредита, који се могу преносити у наредне фискалне периоде, до степена до којег ће вјероватно постојати опорезиви добитак до којег се пренијети порески губитак и кредити могу умањити.

Амортизација која се укључује у обрачун опорезиве добити може се разликовати од оне која се користи у одређивању рачуноводствене добити. Настала опрезива привремена разлика резултира одложеном пореском обавезом ако је амортизација у пореске сврхе убрзана, односно одложеним пореским средством, ако је амортизација у пореске сврхе спорија од рачуноводствене амортизације. У погледу третмана амортизације, Законом о порезу на добит је ова могућност предвиђена, али није обавезна, тако да је Предузеће користило рачуноводствену амортизацију и у пореске сврхе, те није утврдило одложене порезе.

11.7.3. Порези и доприноси који не зависе од резултата

Порези и доприноси који не зависе од резултата представљају плаћања према важећим републичким и општинским прописима ради финансирања разних комуналних и републичких потреба. Ови порези и доприноси укључују су у оквиру осталих пословних расхода.

11.7.4. Порез на додату вриједност

Законом о порезу на додату вриједност („Службени гласник БиХ“, број 9/05 и 35/05) уведена је обавеза и регулисан је систем плаћања пореза на додату вриједност (ПДВ) на територији Босне и Херцеговине, почевши од 1. јануара 2006. године, чиме је замијењен систем опорезивања примјеном пореза на промет производа и услуга.

11.8. Правична (фер) вриједност

Пословном политиком предузећа потребно је дефинисати потребу и начин објелодањивања информација о правичној вриједности оних средстава и обавеза за које постоје званичне тржишне информације и у случајевима када се правична вриједност значајно разликује од књиговодствене вриједности. Правична вриједност за ове потребе се дефинише као вриједност по којој се средство може реализовати, или обавеза измирити, на добровољној бази између субјеката који су упознати са стањем тих средстава. односно обавеза. *Не постоји довољно тржишно искуство, стабилност и ликвидност у условима купопродаје финансијских инструмената пошто званичне тржишне информације нису у сваком тренутку расположиве. Сходно томе, у таквом окружењу није могуће поуздано утврдити правичну вриједност. По мишљењу руководства Друштва, што је наведено и у писму о презентацији, износи у финансијским извјештајима одражавају правичну вриједност која је у датим околностима највјеродостојнија и најкориснија за потребе извјештавања.*

11.9. Зарада по акцији

У текућем и у претходним обрачунским периодаима остварена зарада по акцији приказана је у наредном табеларном прегледу:

О п и с	31.12.2013. године	31.12.2012. године
Губитак обрачунског периода	0	0
Добитак обрачунског периода	3.055	13.187
Просјечан број акција	3.748.014	3.748.014
Губитак по акцији	0	0
Добитак по акцији	0,0008	0,0035

Директор
 Проф. др Рајко РАДОВИЋ